

**6. SINIF SOSYAL BİLGİLER DERSİNDE DRAMA YÖNTEMİ
KULLANIMININ ÖĞRENCİLER ÜZERİNDEKİ ETKİSİ**

Gökşen Nur Arısoy

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
DRAMA VE EĞİTİM ANA BİLİM DALI**

**GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

AĞUSTOS, 2019

TELİF HAKKI VE TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU

Bu tezin tüm hakları saklıdır. Kaynak göstermek koşuluyla tezin teslim tarihinden itibaren yirmi dört (24) ay sonra tezden fotokopi çekilebilir.

YAZARIN

Adı: Gökşen Nur

Soyadı: Arısoy

Bölümü: Drama ve Eğitim

İmza:

Teslim Tarihi:

TEZİN

Türkçe Adı: 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Drama Yöntemi Kullanımının Öğrenciler Üzerindeki Etkisi

İngilizce Adı: The Effect Of Drama Method On Student Learning İn 6th Grade Social Studies

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Tez yazma sürecinde bilimsel etik ve ilkelere uyduğumu, yararlandığım tüm kaynakları kaynak gösterme ilkelerine uygun olarak kaynakçada belirttiğimi ve bu bölümler dışındaki tüm ifadelerin şahsıma ait olduğunu beyan ederim.

Yazar Adı Soyadı: Gökşen Nur Arısoy

İmza:

JÜRİ ONAY SAYFASI

Gökşen Nur Arısoy tarafından hazırlanan “6. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Drama Yöntemi Kullanımının Öğrenciler Üzerindeki Etkisi” adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından oy birliği ile Gazi Üniversitesi Drama ve Eğitim Ana Bilim Dalı’nda Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Danışman: Prof. Dr. Fatma Tezel Şahin

(Drama ve Eğitim Anabilim Dalı, Gazi Üniversitesi)

Başkan: Doç. Dr. Şerifnaz Gülin Karabağ

(Tarih Eğitimi Anabilim Dalı, Gazi Üniversitesi)

Üye: Dr. Öğretim Üyesi Neval Akça Berk

(Sosyal Bilgiler Eğitimi Anabilim Dalı, Çukurova Üniversitesi)

Tez Savunma Tarihi: 20/08/2019

Bu tezin Drama ve Eğitim Ana Bilim Dalı’nda Yüksek Lisans tezi olması için şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

Prof. Dr. Selma Yel

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü

TEŞEKKÜR

Bu çalışmada bilgi ve tecrübesi ile bana rehberlik eden değerli danışman hocam Prof. Dr. Fatma Tezel Şahin'e çalışmam boyunca maddi ve manevi olarak desteklerini esirgemeyen annem Suna Kayaönü'ye, babam Zekai Kayaönü'ye ve eşim İbrahim Arısoy'a teşekkürlerimi sunuyorum.

Gökşen Nur Arısoy

6. SINIF SOSYAL BİLGİLER DERSİNDE DRAMA YÖNTEMİ KULLANIMININ ÖĞRENCİLER ÜZERİNDEKİ ETKİSİ

(Yüksek Lisans Tezi)

Gökşen Nur Arısoy

GAZİ ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Ağustos, 2019

ÖZ

Çalışma ortaöğretim 6. sınıf Sosyal Bilgiler dersinde drama yönteminin kullanımının öğrenciler üzerindeki etkisini incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırmada hem nicel hem de nitel verilerin toplanarak analiz edildiği karma desen kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu Isparta ili Merkez ilçesinde yer alan MEB’e bağlı bir ortaokulda 6. Sınıfta eğitim gören 15 öğrenciden oluşan bir sınıf deney, 17 öğrenciden oluşan bir sınıf kontrol grubunu oluşturmuştur. Veri toplama aracı olarak Sosyal Bilgiler Dersinde Drama Yönteminin Kullanımı Tutum Ölçeği, Sosyal Bilgiler Başarı Testi ve Öğrenci Görüşme Formu kullanılmıştır. Deney grubundaki öğrencilere haftada bir gün iki ders saati olmak üzere 8 hafta boyunca “Dünya Bir Kağıda Nasıl Sığar”, “Farklı Yaşam Şekilleri ve İklim”, ve “Türkiye’nin İklimi” konuları temel alınarak hazırlanan Drama ile Sosyal Bilgiler Dersi Eğitim Programı uygulanmıştır. Sontest olarak veri toplama araçları uygulanmıştır. Sontestlerin uygulanmasından 2 hafta sonra gruplara kalıcılık testi uygulanmıştır. Araştırmanın deneysel boyutuna ilişkin verilerin analizinde Wilcoxon testi ve Mann Whitney U testi kullanılmıştır. Nitel verilerin analizinde ise içerik analizi tekniği kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda Drama ile Sosyal Bilgiler Dersi Eğitim Programının 6. sınıf Sosyal Bilgiler dersindeki öğrencilerin akademik başarıları ve Sosyal Bilgiler dersine

karşı ve dramaya ilişkin tutumları bakımından olumlu etkileri olduğu saptanmıştır. Programdan 2 hafta sonra uygulanan kalıcılık testi ile kazanımların ve öğrenilenlerin kalıcı olduğu belirlenmiştir. Ayrıca öğrencilerin, gelişimleri üzerinde dramanın olumlu etkisi olduğuna, dramanın bir eğitim yöntemi olarak farklı derslerde kullanılabileceğine ilişkin görüş bildirdikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: ortaokul, sosyal bilgiler, drama, eğitimde drama

Sayfa Adedi: 62

Danışman: Prof. Dr. Fatma Tezel Şahin

THE EFFECT OF DRAMA METHOD ON STUDENT LEARNING IN 6TH GRADE SOCIAL STUDIES

(M.S Thesis)

Gökşen Nur Arısoy

GAZI UNIVERSITY

GRADUATE SCHOOL OF EDUCATIONAL SCIENCES

August, 2019

ABSTRACT

The study aims to examine the effect of drama method on students in 6th grade Social studies course. In the research, a mixed pattern was used in which were analyzed and collected both quantitative and qualitative data. The group work of the study have consisted of a class experiment consisting of 15 students and a class control group consisting of 17 students studying in 6th grade in secondary school belong to the ministry of education in the central district of Isparta. As a data collection tool, attitude Scale, use of Drama Method in Social Studies Course, Social Studies Achievement Test and Student Interview Form have been used. The students in experimental group per week, two hours on day, including for 8 weeks “How the world fits on a sheet?”, “Different Life Forms and Climate” and “Türkiye’s Climate” issues with the preparation Drama based on The Social Studies Curriculum has been implemented. Data collection tools were used as the posttest. After two weeks of posttest, permanence test has been applied to the groups. Willcoxon test and Mann Whitney U Test have been used in analysis of the data related to the experimental dimension of the research. In the analysis of quantative data , content analysis technique has been used. As a result of the study, it has been found that Drama and social Studies Course Education Program has positive effects in terms of academic achievement of students in 6th grade

Social Studies course and their attitudes towards drama and social studies course. It was determined that the drama had a positive effect on the permanence test applied 2 weeks after the program. In addition, It was also concluded that the students stated that drama had a positive effect on their development and that drama could be used as an educational method in different courses.

Key Words : secondary school, social studies, drama, drama in education

Page Number : 62

Supervisor : Prof. Doctor Fatma Tezel Şahin

İÇİNDEKİLER

TELİF HAKKI VE TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU	i
ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI.....	ii
JÜRİ ONAY SAYFASI	iii
TEŞEKKÜR.....	iv
ÖZ	v
ABSTRACT	vii
İÇİNDEKİLER	ix
TABLolar LİSTESİ.....	xii
SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ.....	xv
BÖLÜM I	1
GİRİŞ.....	1
1.1.Problem Durumu	1
1.2.Araştırmanın Amacı.....	2
1.3.Araştırmanın Önemi	2
1.4.Varsayımlar.....	3
1.5.Sınırlılıklar	3
BÖLÜM II.....	4
KAVRAMSAL ÇERÇEVE	4

2.1.Drama ve Tarihsel Gelişimi.....	4
2.2.Drama Yöntem ve Teknikleri.....	6
2.3.Dramanın Aşamaları.....	7
2.4.Dramanın Eğitimde Kullanımı.....	8
2.5.Sosyal Bilgiler ve Tarihsel Gelişimi	9
2.6.Dramanın Sosyal Bilgiler Öğretimindeki Yeri	11
2.7.Konu ile İlgili Araştırmalar	12
BÖLÜM III	14
YÖNTEM.....	14
3.1.Araştırmanın Modeli.....	14
3.2.Çalışma Grubu.....	15
3.3.Verİ Toplama Araçları.....	17
3.3.1.Genel Bilgi Formu	17
3.3.2.Sosyal Bilgiler Dersinde Drama Yönteminin Kullanımı Tutum Ölçeği.....	17
3.3.3.Sosyal Bilgiler Başarı Testi.....	18
3.3.4.Öğrenci Görüşme Formu	19
3.4.Verİ Toplama Süreci	19
3.4.1.Drama ile Sosyal Bilgiler Dersi Eğitim Programı ‘nın Hazırlanması	19
3.4.2.Öntestlerin uygulanması.....	22
3.4.3.Drama ile Sosyal Bilgiler Dersi Eğitim Programı ‘nın Uygulanması.....	22
3.4.4.Sontestlerin uygulanması.....	24
BÖLÜM IV	25
BULGULAR VE YORUM	25
4.1.Deney ve Kontrol Grubu Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersinde Drama Yönteminin Kullanımı Tutum Ölçeği Puanlarına İlişkin Bulgular.....	25

4.2.Deney ve Kontrol Grubu Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Başarı Testlerine İlişkin Bulgular	32
4.3.Deney Grubu Öğrencilerinin Drama ile Sosyal Bilgiler Dersi Eğitim Programı Görüşlerine İlişkin Nitel Bulgular	33
BÖLÜM IV	44
SONUÇ VE ÖNERİLER	44
5.1.Sonuçlar	44
5.2.Öneriler	46
KAYNAKLAR.....	48

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Demografik Bilgilerinin Dağılımı.....	16
Tablo 2. Drama ile Sosyal Bilgiler Dersi Eğitim Programı'nda haftalara göre yer alan konu, kazanım ve beceriler.....	20
Tablo 3. Sosyal Bilgiler Dersinde Drama Yönteminin Kullanımı Tutum Ölçeği Ön Test Puanları Bakımından Gruplar Arasındaki Farklılığa İlişkin Mann Whitney U Testi Sonucu.....	25
Tablo 4. Sosyal Bilgiler Dersinde Drama Yönteminin Kullanımı Tutum Ölçeği Son Test Puanları Bakımından Gruplar Arasındaki Farklılığa İlişkin Mann Whitney U Testi Sonucu.....	26
Tablo 5. Deney Grubu Öğrencilerinin Tutum Puanı Değerleri Arasındaki Farklılığa İlişkin Wilcoxon İşaret Testi Sonucu.....	28
Tablo 6. Kontrol Grubu Öğrencilerinin Tutum Puanı Değerleri Arasındaki Farklılığa İlişkin Wilcoxon İşaret Testi Sonucu.....	30
Tablo 7. Sosyal Bilgiler Dersinde Drama Yönteminin Kullanımı Tutum Ölçeği Puanları Bakımından Gruplar Arasındaki Farklılığa İlişkin Mann Whitney U Testi Sonucu.....	31
Tablo 8. Sosyal Bilgiler Dersi Başarı Testi Son Test Puanları Bakımından Gruplar Arasındaki Farklılığa İlişkin Mann Whitney U Testi Sonucu.....	32
Tablo 9. Deney Grubu Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersi Başarı Testi Puanı Değerleri Arasındaki Farklılığa İlişkin Wilcoxon İşaret Testi Sonucu.....	32
Tablo 10. Drama ile Sosyal Bilgiler Dersi Eğitim Programı Sonrasında Öğrencilerin Akıllanda En Çok Hangi Konu Kaldığına İlişkin Öğrenci Görüşleri.....	33

Tablo 11. <i>Sosyal Bilgiler Dersinin Tüm Konularının Drama ile İşlenmesini İsteme ve Nedenlerine Yönelik Öğrenci Görüşleri.....</i>	34
Tablo 12. <i>Drama ile Sosyal Bilgiler Dersi Eğitim Programının Sosyal Bilgiler Dersine Karşı Tutumlarında Değişiklik Meydana Getirip Getirmediğine Yönelik Öğrenci Görüşleri.....</i>	35
Tablo 13. <i>Drama ile Sosyal Bilgiler Dersi Eğitim Programı Kendinizi İfade Etmenize Katkı Sağladı mı Sorusuna İlişkin Öğrenci Görüşleri.....</i>	36
Tablo 14. <i>Drama ile Sosyal Bilgiler Dersi Eğitim Programı Yaratıcılığınıza Katkı Sağladı mı Sorusuna İlişkin Öğrenci Görüşleri.....</i>	38
Tablo 15. <i>Drama ile Sosyal Bilgiler Dersi Eğitim Programının Duygularını İfade Etmelerine Yönelik Öğrenci Görüşleri.....</i>	39
Tablo 16. <i>Drama ile Sosyal Bilgiler Dersi Eğitim Programının Sınıf Arkadaşları ile Olan İletişimlerine İlişkin Öğrenci Görüşleri.....</i>	40
Tablo 17. <i>Drama ile Sosyal Bilgiler Dersi Eğitim Programının Sosyal Hayatına Etkisine İlişkin Öğrenci Görüşleri.....</i>	41
Tablo 18. <i>Drama yönteminin Diğer Derslerinizde de Kullanılmasını İster Misiniz, Hangi Derslerinizde Kullanılmasını İstersiniz Sorusuna İlişkin Öğrenci Görüşler.....</i>	42
Tablo 19. <i>Drama yönteminin Diğer Derslerinizde de Kullanılmasını İster Misiniz, Hangi Derslerinizde Kullanılmasını İstersiniz Sorusuna İlişkin Öğrenci Görüşleri.....</i>	43

SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ

DİSOBİDEP	Drama ile Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı
MEB	Milli Eğitim Bakanlığı
SPSS	Statistical Package for the Social sciences
SS	Standart Sapma
X	Ortalama
f	Frekans

BÖLÜM I

GİRİŞ

1.1.Problem Durumu

Sosyal bilgiler, toplumsal gerçekle kanıtlamaya dayalı bağ kurma süreci ve bunun sonucunda elde edilen dirik bilgilerdir (Sönmez, 2010, s.8). Sosyal bilgiler dersi geçmişten günümüze toplumların sosyal, kültürel, siyasi, ekonomik ve dini özelliklerini yansıtan bir ders olmuştur. Bunun yanında sosyal bilgilerin insanı yaşadığı topluma uyumlu bireyler haline getirme ve devletin istediği vatandaş tipini yetiştirme gibi çok önemli fonksiyonları vardır (Tay & Öcal, 2014). İlköğretim çağındaki çocukların tarih, coğrafya, psikoloji vs. sosyal bilim disiplinlerine ait bilgileri ayrı dersler olarak kazanması oldukça zor gözükmektedir. İlköğretim döneminde kazanılan bilgilerin becerilerin ve davranışların sonraki yıllarda da etkisini devam ettireceği göz önünde bulundurulursa bu dönemde geleceğin büyükleri olacak çocuklara sosyal bilgiler dersinin öğretilmesi stratejik bir öneme sahiptir. Sosyal bilgiler eğitiminin hala istenilen düzeye ulaşmadığı söylenebilir. Gerek vatandaşlık görevleri bağlamında gerekse kazandırılmasında hedeflenen değerler ve davranışlar bağlamında birtakım eksikliklerin olduğu görülmektedir (Tay ve Öcal, 2014).

Drama ise çağdaş eğitim yaklaşımında bireyi öğrenme sürecinde etkili kılan, yaparak ve yaşayarak öğrenmesine olanak sağlayan, kendini gerçekleştirmesine ve yaratıcı üretken bir birey olmasına, başkalarıyla olumlu sosyal etkileşim kurmasına, kısaca tüm yönleriyle gelişmesine katkıda bulunan bir yöntem olarak kullanılmaya başlanmıştır (Vural, 2005). Drama çocuğun içinde bulunan oyun yeteneğinin kontrollü olarak eğitim hayatı için kullanılabilmesini sağlar.Eğitimde sistemli ve devamlı drama eğitimi vermek, öğrencilere değerlendirme,

yaratma, keşfetme, çözümlmeye yönelik soru sorabilme yeteneği sağlar. Bu sayede öğrencilerin deneyim ve cesaretleri gelişir (Gönen, 2000, s.48). Drama Türkçe, tarih, coğrafya gibi derslerden ekonomi, endüstri ve insan ilişkileri gibi derslere kadar pek çok eğitim programı alanında çalışmaların gerekli bir parçasıdır(Küçükahmet, Borçbakan ve Karamanoğlu, 2001, s.3). Tüm eğitim kademelerinde ve her yaşta insana uygulanabilecek drama çalışmaları eğitimin sıkıcı kalıplarını yıkarak, çağdaş eğitim sistemiyle bütünleştirilebilir ve kendini geliştirme gereksinimi ve heyecanı duyan öğretmen ve öğrenciler yaratabilir (Okvuran, 1995, s.187).

Aktif öğrenmeye dayalı öğrenci merkezli yeni sosyal bilgiler öğretimi yaklaşımında ölçme ve değerlendirmede öğrencinin ne kadar öğrendiğine ve öğrendiğini ne şekilde kullandığına odaklanacaktır (Oktay ve Unutkan, 2007, s.137). Bu nedenle drama olayların veya durumların canlandırılmasına uygun olduğu için sosyal bilgiler dersinde kullanıma oldukça elverişlidir. Ayrıca drama öğrencilerin derse katılımını sağladığı, öğrencileri derse daha istekli hale getirdiği için sosyal bilgiler dersi öğretim yöntemi olarak kullanılabilir. Bu noktadan hareketle 6. Sınıf sosyal bilgiler dersinde drama yöntemi kullanımının öğrenciler üzerinde etkisi var mıdır? Sorusu araştırmanın problem cümlesini oluşturmaktadır.

1.2.Araştırmanın Amacı

Bu araştırma ortaöğretim 6. Sınıf sosyal Bilgiler dersinde drama yönteminin kullanımının öğrenciler üzerindeki etkisini incelemeyi amaçlamaktadır. Bu genel amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aramıştır;

1. Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersinde Drama Yönteminin Kullanımı Tutum Ölçeği puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
2. Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin başarı testi puanları arasında anlamlı fark var mıdır?
3. Dramayla verilen sosyal bilgiler dersinin kalıcılığa etkisi nedir?
4. Öğrencilerin Drama ile Sosyal Bilgiler Dersi Eğitim Programı'na ilişkin görüşleri nelerdir?

1.3.Araştırmanın Önemi

Günümüzde öğrenci merkezli öğrenmenin kalıcılığa etkisi dikkate alınmakta ve bu yönde çalışmalar yapılmaktadır. Yapılandırmacı yaklaşımla birlikte gelen öğrenci merkezli öğrenme,

öğrenciye değerli hissettirmekte ve öğrencinin derse katılımını istemektedir. Ancak düz anlatım tekniğiyle öğrencinin derse katılımını sağlamak çok mümkün olmamaktadır. Bu nedenle sosyal bilgiler dersindeki konuları öğrencilere eğlenceli hale getirmek ve etkili bir şekilde öğrenmelerini sağlamak drama ile mümkündür. Öğretmenlerin drama etkinlikleri hazırlamaları ve uygulamaları gerekmektedir. Drama, öğrencilerin derslerde dağılan dikkatlerini toplamak ve öğrencide ilgi uyandırıp, istek artırmak için etkili bir yöntem olacaktır. Öğrenci katılımını önemseyen yönüyle öğrenci merkezli bir öğrenim sürecini hedeflemektedir ve buna olanak sağlamaktadır. Sosyal bilgiler dersi öğrencinin derse katılımının önemli olduğu ve öğrencinin hayatından kesitlerin de yer alabileceği bir ders olduğu için yaparak ve yaşayarak öğrenmeye olanak sağlayan drama sosyal bilgiler dersi için oldukça uygundur.

Ayrıca bu çalışma sosyal bilgiler dersinde drama yönteminin etkisi konusunda yapılan az sayıda tez arasında bulunacağından yapılacak olan çalışmalara örnek olacağı düşünülmektedir. Sosyal bilgiler öğretiminde farklılık ve ilköğretim planındaki drama kullanımına fayda sağlayabilir.

Farklı branşlardaki öğretmenler bu çalışmadaki etkinliklerden yola çıkarak kendi branşlarına özgü drama etkinlikleri planlayabilir.

1.4.Varsayımlar

- Öğrencilere verilen testlerde, öğrencilerin düşüncelerini içtenlikle ve yansız olarak ortaya koydukları kabul edilmektedir.
- Araştırmada kullanılan veri toplama araçlarından Sosyal Bilgiler Dersinde Drama Yönteminin Kullanımı Tutum Ölçeği'nin öğrencilerin sosyal bilgiler dersinde drama yönteminin kullanımına karşı tutumlarını ölçtüğü varsayılmaktadır.
- Araştırmada kullanılan Sosyal Bilgiler Başarı Testi'nin öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersindeki başarısını ölçtüğü varsayılmaktadır.

1.5.Sınırlılıklar

- Çalışma, Isparta il merkezi sınırları içerisinde yer alan Milli Eğitim Bakanlığına bağlı bir ortaokul ile sınırlıdır.
- Yapılan uygulama ve elde edilen veriler 8 haftalık bir süreyi kapsadığı için çalışma yapıldığı dönemle sınırlıdır.
- Araştırma, araştırma kapsamına alınan okul ve öğrencilerle sınırlıdır.

BÖLÜM II

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1.Drama ve Tarihsel Gelişimi

Drama bir grubu oluşturan üyelerin yaşam deneyimlerinden yola çıkarak, bir amacın, düşüncenin, doğaçlama, rol oynama vd. tekniklerden yararlanılarak canlandırılmasıdır (Adıgüzel, 2015, s.41) Bir ya da birden çok insanın birbirleriyle, doğayla ya da başka nesnelerle etkileşerek yaşadıkları içsel ve dışsal devinimler drama ortamlarında ortaya çıkarmaktadır (Adıgüzel, 2006, s.19).

Arıkan (2007) drama canlı ya da cansız varlıkların sözlü olarak ya da sözsüz canlandırılmasıdır. Drama bir anlamda hayal oyunudur diyerek dramayı tanımlamıştır.

Çalışkan ve Karadağ (2014) drama öğrenmek, sahneye çıkmadan ve oyunda rol yapmadan yaşam deneyimini genişletmek demektir diyerek dramayı tanımlamışlardır.

Gönen ve Dalkılıç (2009) drama insanın tasarımlarını eyleme dönüştürebildiği bir yoldur. Evden çıkmadan önce kapıyı kilitleyeceğimizi düşünmemiz ve sonra da düşündüğümüz bu rolü oynamamız dramadır demiştir.

Özdemir Şimşek (2016, s.7) McCaslin'den çevirisini yaptığı kitapta yaratıcı dramanın Amerika Çocuk Tiyatrosu tarafından kabul edilen tanımına yer vermiştir. Buna göre yaratıcı drama oyun kurma, süreçsel drama ve doğaçlamayı kapsayan şemsiye bir terimdir, katılımcılar tarafından oluşturulan yapılandırılmış dramayı tanımlamaktadır.

Önder (2016, s.7) ise eğitici eğitici dramayı; önceden belirlenmiş açık ve net eğitim amaçları olan, tüm çocukların kendi öğretmenleri ile birlikte, daha çok büyük motor hareketlerle yaptıkları, ifade etmeye, rol oynamaya, canlandırmaya ve tartışmaya dayalı grup etkinlikleri olarak tanımlamıştır.

Dünyada drama için ilk adımlar İngiltere’de dramanın önemli bir öğrenme yolu olduğu düşüncesinden hareketle, Harriet Finlay-Johnson tarafından atılmıştır. The Dramatic Method of Teaching (Dramatik Öğretim Yöntemi) adlı kitabı Harriet Finlay-Johnson’ın bu alanın öncülerinden biri olduğunu göstermektedir. Harriet Finlay Johnson drama çalışmalarını çoğunlukla tarih alanında uygulamış ve öğrencilerine tarih dersini sevdirmeyi ve öğrenmede kalıcılığı sağlamayı amaçlamıştır (Cyr, 1912).

Henry Caldwell Cook da Finlay-Johnson gibi dramayı derinlemesine ele almış ve okul müdürünün yaptığı çalışmaları gereksiz eğlenceler olarak görmesine rağmen drama ile öğretim için mücadele etmiştir. 1917 yılında yazdığı Oyun Yolu (The Play Way) adlı kitabında oyun etkinliğinin eğitimin temeli olduğunu vurgulamıştır (Adıgüzel, 2013).

Dramanın temelini oyunlar oluşturmaktadır. Oyun öğreneni aktif hale getirerek öğrenmeyi hızlandırır. Drama çalışmalarında katılımcılar olay ve durum merkezli oluşturdukları çekim alanı içinde içlerinden geldiği gibi hareket ederler. Grup lideri grubun keşfetmesi, fikirlerini ve duygularını dramatik oyunlarla ifade etmelerinde rehber olur (Aytaş, 2008).

Dramanın tarihinden bahsederken dramanın öncülerinden kabul edilen Dorothy Heathcote’un öğrencileriyle drama fabrikası kurduğu belirtilmektedir. Heathcote burada çeşitli kesimlerden insanlarla doğaçlama yöntemiyle gerçekleştirilecek eğitim-öğretim yönteminin yaratıcılığı ve çok boyutlu geliştiriciliği üzerinde uygulamalar yapmıştır (Adıgüzel, 2015, s.179).

Drama çalışmaları Amerika’da “Yaratıcı Drama”, İngiltere’de “Eğitimde Drama”, Almanya’da “Okul Oyunu” adıyla uygulanmıştır (Arıkan, 2007).

Türkiye’de yaratıcı dramanın tarihi 1980’li yıllar öncesi ve sonrası olarak iki dönemde incelenebilir. 1980’li yıllar öncesi köy enstitülerinde drama çalışmalarına benzer uygulamaların yapıldığı, okul temsillerinin verildiği ve işe yönelik eğitimlerin yapıldığı görülmektedir. Milli Eğitim Bakanlığı 1951 yılında dramanın önemini belirten bir rapor hazırlamıştır. İsmail Hakkı Baltacıoğlu yapılan müfredat programlarında dramanın kullanılabileceğini belirtmiştir. Ancak uygulanan dramalarda çağdaş ve bugünkü anlamdaki dramadan bahsetmek mümkün değildir (Aral, Baran, Bulut ve Çimen, 2000).

Gerçek anlamda drama anlayışının başlangıcı 1982 yılında Devlet Tiyatrosu sanatçısı olan Tamer Levent’in Ankara Üniversitesi Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı başkanı İnci San ile tanışması olarak görülebilir. Bu ilk buluşma sonrası İnci San eğitim bilimlerinde öğrenimlerine devam eden 2, 3 ve 4. Sınıf öğrencilerinden bir grup oluşturarak 3 yıl süreyle eğitimde drama çalışmalarına ilk olarak akademik ivmeyi vermiştir. Levent ve San bu

alışmalarla edindikleri birikimlerden yola çıkarak 1985 yılında Ankara’da ilk ‘’Uluslararası Eğitimde Dramatizasyon’’ seminerini gerçekleştirmişlerdir. Bu seminer dramanın Türkiye’deki çağdaş kullanımının kamuoyuna açılması yönünden başlangıç olarak anılmaktadır (Adıgüzel, 2015, s.203-204).

Eylül 1998’de MEB Talim Terbiye kurulunun yayımlamış olduğu Eylül 1998 tarihli tebliğler dergisine göre ilköğretim okulları seçmeli drama dersi 1-2-3 öğretim programı yayımlanmış ve 1997-1998 öğretim yılından itibaren drama seçmeli ders olarak yer almıştır (alışkan ve Karadağ, 2014, s.45).

2.2.Drama Yöntem ve Teknikleri

Dramanın kullanıldığı çalışmalarda ısınma- hazırlık, canlandırma, değerlendirme ve tartışma aşamalarında kullanılan bazı tekniklere bu bölümde yer verilmiştir.

Doğaçlama: Ön hazırlık yapmadan yaratmak olarak algılanmaktadır. Doğaçlamanın esnek olması, düş gücünün sınırlarının gelişmesine katkıda bulunması gibi olgular doğaçlamanın aktif olarak kullanılmasını sağlıyor (evik, 2008, s.38.). Doğaçlama içinde fikirler toplanır, biçimlenir, problemler çözülür ve fikirlerin ifade edileceği dramatik bir form araştırılır (Ömeroğlu, 1990, s.63).

Dramatizasyon: Yazılı bir metne dayalı olarak bir konunun , öykünün, masalın ya da bir durumun canlandırılmasıdır (Adıgüzel, 2015, s.345). Dramatizasyonda öğretmen hem uygulayıcı, hem seçici, hem de takdim edici durumda olduğundan öğrencilerin konuya karşı güdülenmesini sağlamaktadır (Üstündağ, 1988, s.13).

Rol oynama: Düşünce, durum, problem ve olayların bir grubun tümü tarafından ya da seçilen belirli kişilerce dramatize edilmesi esasına dayanır (Ömeroğlu, Ersoy, Tezel Şahin, Kandır ve Turla, 2003, s.139). Öğrencilerin kendileri olarak söyleyemedikleri ve yapamadıklarını girdikleri rol içinde yapma, mimiklerini maksimum düzeyde kullanarak onlara güç, cesaret ve güvenle kendini ifade etme fırsatı verir (Kırkar ve Yılmaz, 2010).

Rol değiştirme: Drama esnasında farklı rolleri oynayan öğrencileri rollerini değiştirmeleri; farklı rolleri denemelerini, yaşamalarını sağlayarak onların öğrenme ve anlama becerilerini zenginleştirebilir (Önder, 2016, s.102).

Öğretmenin rolde olması: öğretmen drama çalışmalarının başlangıcında ya da belli bir anında katılımcılara yönergeler vermek veya yönlendirmek için rol alması ya da rol içinde olması

eylemidir. Bu tekniğin en önemli özelliği sürecin bozulmadan öğretmenin role girmesidir (Adıgüzel, 2015, s.332).

Geriye Dönüş: Bir dramatik durumun canlandırılması esnasında aynı kişiler ile geçmişte yaşanan olayların veya bir kahramanın geçmişe gidip olayı yeniden canlandırılmasıdır (Adıgüzel, 2015, s.352).

Pantomim (mim): Duygu ve düşüncelerin sözcükler olmadan ifade edilmesidir. Öğrencilere bedenlerini tanıma ve beden dilini etkili biçimde kullanma fırsatı verir (Çalışkan ve Karadağ, 2014, s.135). Beden dili ile iletişim kurma konusunda öğrencilere yardımcı olur.

Hikayelerden oyun oluşturma: Araştırmacı renkli bir şekilde hikayeyi okur veya anlatır. Hikaye anlaşıldıktan ve tüm sorular sorulduktan sonra öğrenciler hikayeyi dramatize etmek için ilk olarak hikayenin konusunu analiz eder ve karakterleri belirleyip rol dağılımı yaparlar (Ömeroğlu, Ersoy, Tezel Şahin, Kandır ve Turla, 2003, s.163-164).

Öykünme (taklit oyun): Öğrencilerin bir insanın, bir hayvanın, bir makinenin vb.hareketlerini canlandırmasıdır (Çalışkan ve Karadağ, 2014, s.137).

Yaratıcı dans: Öğrenciler için bir müzik ritmine uyarak yürümek birbirine müdahale etmeden grup içinde yönergeye uygun davranma, hayal etme, simgesel olarak anlatma gibi beceriler kazanmasına yardımcı olur (Önder, 2016, s.104). Tüm bedeni doğaçlama sürecine katar ve diğer sanat formlarıyla içsel bağlantılar kurar (Özevin Tokinan, 2008, s.14).

Resim yapma: Yapılan drama etkinliğinin ardından çocukların etkinlikte yaşadıkları yaşantılar ile ilgili resim yapmaları, hem öğrendiklerini kavramlaştırmaları hem de yaşadıklarını farklı bir biçimde ifade etmeleleri bakımından anlamlıdır. Resim çalışmaları bireysel ya da grup olarak yapılabilir (Önder, 2016, s.107).

2.3.Dramanın Aşamaları

Drama çalışmalarında amaç belirli bir kazanımı öğrenciye aktarmaktır. Bunu gerçekleştirirken dramada izlenmesi gereken aşamalar geliştirilmiştir. Bu aşamalar:

1. Isınma- Hazırlık
2. Canlandırma
3. Değerlendirme-Tartışma başlıklarından oluşur.

Isınma - hazırlık aşamasının amacı katılımcıların dramaya alışmasını, yadırgamamasını aynı zamanda dikkatlerinin yoğunlaşmasını sağlamaktır. Bu aşamada canlandırma aşamasına uygun olarak bilinen çocuk oyunlarından faydalanılabilir.

Isınma sonucunda katılımcılarda rahatlama, merak ve ilgi hissi oluşmalıdır. Eğer yeni bir grupsa birbirlerini tanımaları ve birbirlerine daha rahat yaklaşmaları beklenmektedir.

Lider bu aşamada katılımcıları tanıma fırsatı bulur. Bu sebeple lider ısınma çalışmalarında oldukça aktif olmalı ve kontrolü bırakmamalıdır çünkü bir süre sonra ısınma çalışmaları katılımcılar tarafından yalnızca eğlence gibi görülebilir. Isınma aşaması sonrasında başlayan canlandırma birinin kılığına, kişiliğine girip onu oynamak, onu etkin bir duruma gelmesini sağlamak, etkinliğe geçirmek, geçmiş bir olayı ya da durumu göstererek yaşatmak anlamında kullanılır (Adıgüzel, 2015, s.101-104). Bu aşama konunun biçimlendiği ve katılımcıların doğaçlama, rol oynama tekniklerinden yararlanarak yaratıcılıklarını yoğun olarak kullandığı bir aşamadır.

Isınma ve canlandırma aşamasından sonra oyun, roller, yaşantılar, canlandırılan kişilikler ve konunun irdelenmesi üzerine tartışma açılır (San, 1990, s.582). Katılımcıların konuyla ilgili fikirleri alınır, süreçten nasıl etkilendikleri üzerine konuşmalar yapılır, amaçlanan kazanımın verilip verilemediği tartışılır. Değerlendirme aşaması yazılı, çizili ya da sözlü olarak grup etkinliği halinde gerçekleştirilebilir.

2.4.Dramanın Eğitimde Kullanımı

Farklı yaşantıları tanıma, farklı rollere girerek farklı olay ve durumlarla ilgili deneyim kazanma, yaşamın çok yönlü algılanmasını ve araştırma isteğinin gelişimini sağlama, yaparak, yaşayarak öğrenme, öğrenilenlerin kalıcı olması drama çalışmaları sonucunda bireylerde olması beklenen kazanımlar arasında sayılabilir. Bu kazanımlar dikkate alındığında dramanın bireylerin gelişiminde önemli bir etkisinin olduğu söylenebilir (Köksal Akyol, 2003).

Arıkan (2007), drama çocukların doğasında olan birşeydir. Çocuklar 7 aylıktan itibaren insanı ve doğayı taklit etmeye başlar diyerek dramada çocukların hem gözlemci hem yaratıcı yönlerinin ortaya çıktığını vurgulamıştır.

Drama hazırlanan uygun program ve etkinlikler yardımıyla kazandırılmak istenen kazanımı öğrencinin kişisel özelliklerine uygun olarak ve gelişimini göz önünde bulundurarak kazandırabilir. Drama etkinliğine aktif olarak katılan çocuk, hem kendi yeteneklerini keşfeder hem de farklı davranışlar karşısında tutum geliştirir. Dramanın önemli bir yanı doğallığa önem

verilerek geliştirilmesidir. Bu durum çocuklarda var olan yaratıcılığı ve doğallığı ortaya çıkarır (Aytaş, 2008).

Öğrenci oynayarak ve yaşayarak öğrenirken, zihinsel gelişimini de gerçekleştirir. Öğrenci oynarken en gerekli malzeme hayal gücüdür. Olmayan bir şeyi görmek, duymak, dokunmak, tadını almak ya da koklamak şeklinde gerçekleştirilen hayal etme, zihinsel işlemleri gerektirir. Böylece birçok konu daha canlı, yaşantısal hale gelir. Çeşitli konulardaki birçok kavram, bu kavramlara ait tanımlayıcı, açıklayıcı bilgiler drama ile daha çabuk ve kalıcı olarak görülebilir (Aral vd. 2000).

Bu bağlamda bazı dersleri ele almak gerekirse Türkçe öğretiminin amacı anlama ve anlatma becerilerini geliştirmek olduğundan birden fazla duyuyu harekete geçiren drama yönteminin kullanılması en uygun yöntemlerden biridir. Drama yöntemi bir duygu veya düşüncenin, hareket, jest, mimik ve sözle anlatılması diğer deyişle canlandırılmasıdır. Bu yöntem öğrencinin anlama ve anlatma yeteneklerini, kişiliğini daha çok geliştirir. Türkçe dersi anlama ve anlatma dersi olduğu için dramanın önemi kolayca anlaşılır (Çalışkan ve Karadağ, 2014, s.92). Ayrıca Matematik ile ilgili konular da drama ile daha çabuk ve kalıcı olarak verilebilir. Gerçek nesnelerin ya da gerçek nesnelerin yerine konulan simgelerin yardımıyla çeşitli konulardaki kavram (büyüklük, ağırlık...) ve bu kavramlara ait tanımlayıcı bilgilerin öğrenilmesi çocuk için kolaylaşır (Erdoğan, 2008, s.17). Fen öğretiminde ise çocuğun merak duygusunu uyandırarak işe başlanmalıdır. Sorularına cevap bulmak isteyen çocuklar deneyerek, görerek, yaşantısı ile ilişki kurarak öğrenme sağlayacaktır ki bu da dramada çocukların aktif öğrenme tecrübesiyle yoğrulmuş olmasıyla sağlanacaktır (Karadağ ve Çalışkan, 2005, s. 98).

Dramada sosyal konular ve sosyal problemler işlenebilir ve bunlara çözüm üretmek problemler somut halde olacağından daha kolay hale gelir. Sosyal bilgiler dersinin konularında sosyal hayat ve sosyal hayatta karşılaşılabilecek problem durumları bulunduğu için drama sosyal bilgiler dersi için öğrenciye o anı hissettirmek, daha iyi anlayabilmesini sağlamak amacıyla kolayca kullanılabilir.

2.5.Sosyal Bilgiler ve Tarihsel Gelişimi

Sosyal bilgiler temel kaynağı sosyal bilimler olan, öğretim amacıyla sosyal bilimlerden seçilmiş, basitleştirilmiş ve düzenlenmiş konular ve bilgiler bütünüdür. Tarih, coğrafya, ekonomi, hukuk, felsefe, psikoloji, sosyoloji, eğitim vb. sosyal içerikli bu alanların belli konularından sosyal bilgiler oluşmaktadır (Turan, Sünbül ve Akdağ, 2014).

Sosyal bilgiler, insanı insanla ve çevresiyle etkileşiminden doğan bilgilerin insani ve toplumsal yönlerinin kanıtlama temel prensibi ile oluşturulan bilimler topluluğu olarak da tanımlanmıştır (Turan & Ulusoy, 2010).

Bu tanımlardan yola çıkarak Sosyal Bilgiler dersi öğrenciyi toplumsal yaşama hazırlamayı amaçlar ve sosyal bilgiler ile ilgili tüm disiplinler ile ilişkilidir diye belirtmek mümkündür(Erden, 2000, s.17). Bu amaçlar doğrultusunda Öztürk ve Otluoğlu Sosyal bilgiler eğitimine uygun olarak NCSS tarafından belirlenen bilgi edinme, bilgiyi işleme, inanç ve değerleri inceleme, katılım becerilerinin sosyal bilgiler eğitimde önemli olduğunu belirtmektedir (Öztürk ve Otluoğlu, 2002).Öztürk (2006) sosyal bilgiler programının temel yaklaşımının bilgiyi üretmek ve kullanmak için gerekli beceri, kavram ve değerlerle öğrenciyi donatarak etkin bir Türkiye cumhuriyeti vatandaşı yetiştirmek olduğunu vurgulamaktadır.

Sosyal bilgiler dersinin tarih, coğrafya, felsefe, sosyoloji, psikoloji, siyaset bilimi,hukuk, antropoloji,arkeoloji, sanat tarihi ve ekonomi gibi sosyal bilimlerle ilişkili olduğu görülmektedir (İnan, 2014, s.8).

Sosyal bilgiler eğitiminin nerede ve ne zaman başladığı kesin olarak bilinmemektedir. Ancak insanoğlu var olduğu andan itibaren hem fen hem de sosyal bilimler eğitimi başlamıştır denebilir (Sönmez, 1998).

Sosyal bilgilerin bir konu alanı olarak eğitim programına girmesi, ilerlemecilik akımının “demokratik toplum için vatandaş yetiştirme” görüşünün etkisiyle gerçekleşmiştir. Ancak 1940’lı ve 50’li yıllarda sosyal bilgiler programı büyük ölçüde tarih ve coğrafya ağırlıklı olarak uygulanmıştır (Erden, 2000, s.6).

1990 yılında ilkokul 4 ve 5. Sınıf “Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı” kabul edilmiş ve 25 Haziran 1990 tarihli Tebliğler Dergisi’nde yayımlanmıştır (Milli Eğitim Bakanlığı, 1990).

2005 programında 8 yıllık zorunlu eğitimin bütünlüğü, Avrupa Birliği normları göz önünde bulundurularak, öğrenen merkezli, bilişsel ve yapılandırmacı anlayış, disiplinler arası ve tematik yaklaşım ve sarmallık ilkelerinden yararlanılmıştır. Programların farklı öğeleri yani temalar, kazanımlar, beceriler, etkinlikler, kişisel nitelikler gibi öğeler arasındaki ilişki, ilerleme, devamlılık, uygunluk, denge ve tutarlılık sağlanmıştır (Şimşek, 2016, s.19).

2.6.Dramanın Sosyal Bilgiler Öğretimindeki Yeri

Kişi doğduğu andan itibaren çevresi ile etkileşim içine girer. Büyüdükçe bir gruba ait olmak, kabul görmek, çevresindeki kişileri sevmek ve onlar tarafından sevilme ister. Öğrencilere ilköğretim ikinci kademesinde bu beceriler Sosyal Bilgiler dersi ile kazandırılmak istenir. Sosyal bilgiler kavrayış düzeyleri gözetilerek beşeri bilimlerin gerçek hayat ve yaşanan toplumla ilgili seçilmiş konularına yer veren bir derstir (İnan, 2014, s. 2). Sosyal Bilgiler dersi, insanı, toplumu ve bunlarla ilişkili olarak çevreyi incelemektedir.Öğrencinin insan-toplum ilişkileriyle ilgili bilgi ve deneyimlerini geliştirmesine katkı sağladığı gibi aynı zamanda bireyin kendini, değerlerini ve düşüncelerini keşfedişinin ortamını hazırlayabilmek olarak tanımlanmaktadır. (Kabapınar, 2009,s. 2-3). Çocuklar derse aktif katılım gerçekleştirirse sosyal hayatta yaşamış oldukları ayrıntıları daha çabuk farkederek sonuca daha çabuk ulaşabileceklerdir. Öğrencinin öğrendiklerini davranışa yansıtması öğretimin sağlanmış olduğunu gösterir. Bunların tümünden yola çıkarak dramanın genel amaçlarından olan demokratik tutum ve davranış geliştirme, eleştirel ve bağımsız düşünebilme becerisi geliştirme, iş birliği yapabilme, sosyal duyarlık yaratma, dil gelişimi, sözel ve sözel olmayan ifade becerisini geliştirme ile drama ve Sosyal Bilgiler dersinin birbirini tamamlayıcı özellik gösterdiği görülmektedir (Adıgüzel, 2015, s. 63-68.).

Dramanın Sosyal Bilgiler dersine diğer bir katkısı ise sosyal hayatta karşılaşılan olayların istenildiği anda tekrar canlandırılmaya imkan bulunmasıdır. Bu sayede öğrenciler erişemeyecekleri olayları yaşayarak düşünme, algılama, yorumlama, dinleme, konuşma yeteneklerini de kullanarak kavrayabilirler. Konu anlaşılana kadar tekrar imkanı sunar (Karadağ ve Çalışkan, 2008, s.98-99).

Drama, Sosyal Bilgiler dersinin tarih konularının anlatımı sırasında belli bir olayı veya durumu yeniden canlandırma fırsatı sağlayarak, öğrencilerin tarihsel olayları ve sorunları anlayıp yorumlamasını, belli bir zaman döneminde yaşamış, yaşam şartlarının zor olduğu, sade bir vatandaşın günlük hayatını anlamasını amaçlamaktadır(Stradling,2003). Öğrencilerin tarihi televizyonda gördükleri garip kıyafetli insanların yaşadığı yabancı bir ülke sanmamaları için bu sürekliliğin bir parçası olduğuna inanmaları gerekir. Bu da drama yoluyla tarihi empati öğretilirken, giydikleri kostümlerle, konuşma biçimleriyle geçmişin bir parçası olması sağlanarak gerçekleşir (Karabağ, 2003, s.110). Çünkü drama, çocuklara içinde yaşadıkları sosyal dünyayı ve çevrelerindeki insanları, hatta diğer toplum insanlarını tarihi ve coğrafi yönden anlamalarında yardımcı olur (Güney, 2009, s.81).

Yapılandırmacı yaklaşımla eğitimde öğrencinin merkezde yer alması ve araştıran, sorgulayan, öğrendiklerini aktif olarak hayata geçirebilen bireyler yetiştirilmesi ön plandadır. Bunun öğrenciye aktarımı doğrudan hayatı konu alan Sosyal Bilgiler dersi ile mümkündür. Sosyal Bilgiler dersi yaparak ve yaşayarak öğrenme ile mümkündür, drama ise yaparak ve yaşayarak öğrenme sağlar. Drama ile Sosyal Bilgiler dersinin ortak yönü yaparak ve yaşayarak öğrenmedir.

Drama etkinlikleri öğrencinin bilişsel becerilerinin gelişimini doğrudan desteklemektedir. Drama etkinlikleri esnasında öğrenciler düşündüklerini doğrudan yaşantıya dökülebilmektedir. Böyle bir ortamda öğrenciler bilgiyi kendileri keşfetmektedir. Ayrıca kendilerine sunulan günlük yaşamla ilgili problemleri farklı şekillerde yeniden yaşar ve böylece problem çözme becerileri geliştiği gibi olaylara farklı bakış açıları geliştirmeleri sağlanmaktadır. Ayrıca drama etkinlikleri sırasında yargılanmadan, eleştirilmeden duygularını ifade edebilen öğrencilerde karar verme becerileri ve bağımsız düşünme yetenekleri gelişmektedir. Bu açıdan drama öğrencilerin bilişsel ve sosyal gelişimleri ile doğrudan ilişkilidir (Ömeroğlu, Ersoy, Tezel Şahin, Kandır ve Turla, 2003, s.31-35).

Genel olarak bakıldığında drama, temel eğitim, ortaöğretim ve üniversite düzeyindeki derslerde bir eğitim yöntemi olarak kullanıldığında, öğrencilerin yaparak ve yaşayarak öğrenmelerine fırsat tanıdığı, derse karşı olumlu tutum geliştirdiği, empati becerisine, kişilik gelişimine katkı sağladığı, edinilen bilgilerin kalıcılığını sağladığı, sadece derse karşı değil hayata ilişkin farklı bir bakış açısı kazandırdığı söylenebilir.

2.7.Konu ile İlgili Araştırmalar

Bu bölümde konu ile ilgili yapılan çalışmalar yer almaktadır. Kaynak taramasında dramanın değişik amaç ve içeriklerde ele alındığı pek çok araştırma olduğu görülmüştür. Burada sadece araştırma ile yakından ilgili olduğu düşünülen araştırmalara kronolojik olarak yer verilmiştir.

Özcan (2004) araştırmasında ilköğretim 5. Sınıf sosyal bilgiler dersi coğrafya konularında drama yönteminin nasıl kullanılabileceğine ilişkin etkinlikler geliştirmek ve geliştirilen etkinliklerin öğrencilerin konuları öğrenme düzeylerini arttırıp arttırmadığını incelemeyi amaçlamıştır. Araştırmada “Güzel Yurdumuz Türkiye” ünitesinden seçilmiş altı konu için drama etkinlikleri hazırlanmıştır. 33ü deney 33ü kontrol grubu olmak üzere 66 öğrenci örnekleme oluşturmuştur. Konuların öğretimi bittikten sonra konularla ilgili hedeflerden oluşan bilgi ve kavrama düzeyinde 20 soruluk başarı testi her iki gruba da son test olarak uygulanmıştır.

Bulgulara göre 5. Sınıf sosyal bilgiler dersi coğrafya konularında drama yönteminin öğrencilerin öğrenme düzeylerini artıracak sonucuna varılmıştır.

Aykaç ve Adıgüzel (2011) araştırmalarında İlköğretim 4.Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı, “Gruplar, Kurumlar ve Sosyal Örgütler” öğrenme alanına bağlı “Hep Birlikte” temasının yaratıcı drama yöntemiyle işlenmesinin, öğrencinin başarısını ne ölçüde etkilediğini ortaya çıkarmayı amaçlamışlardır. Araştırmanın çalışma grubu, 2007–2008 öğretim yılında Ankara ili, Keçiören ilçesinde, Şehit Mehmet Altanlar İlköğretim Okulu’nda öğrenim gören 4/C sınıfı deney, 4/B sınıfı ise kontrol grubu olarak belirlenmiştir. Deney ve kontrol gruplarının ön test ve son test puanlarının karşılaştırılarak öğrenci başarı düzeyleri arasında fark olup olmadığı hesaplanmıştır. Uygulamadan elde edilen sonuçlara göre deney ve kontrol gruplarının son test toplam puanları arasında fark olduğu ve bu farkın yaratıcı drama yönteminin uygulandığı deney grubu lehine olduğu görülmüştür. Bu sonuç dikkate alındığında, yaratıcı drama yönteminin sosyal bilgiler dersinde kullanılmasının öğrenci başarısı üzerinde etkili olduğu görülmüştür.

Saraç (2015) sosyal bilgiler dersinde drama yöntemi kullanılmasının tutum, başarı ve kalıcılığa etkisini incelediği çalışmasını 2014-2015 öğretim yılında Özel Mavigün Ortaokulundan 5-d ve 5-b sınıflarında uygulamıştır. 23ü (5-d) deney, 25i (5-b) kontrol olmak üzere araştırmaya 48 öğrenci katılmıştır. Araştırmada başarı testi ve tutum ölçeği kullanılmıştır. Çalışma 4 hafta toplamda 12 ders saati sürmüş ve öğrencilere ürettiklerimiz ünitesinden 3 kazanım verilmeye çalışılmıştır. Öğrencilere Öntest sontest ve 30 gün sonra ise kalıcılık testi uygulanmıştır. Her drama etkinliği sorası öğrencilerden günlük tutmaları istenmiştir. Sonuç olarak ise deney grubundaki öğrenciler akademik olarak kontrol grubundaki öğrencilere oranla başarılı bulunmuştur.

Ulubey (2015) yapmış olduğu çalışmada Vatandaşlık ve demokrasi eğitimi programının yaratıcı drama ve diğer etkileşimli öğretim yöntemleri ile uygulanmasının akademik başarıya ve demokratik değerlere bağlılığına etkisini araştırmıştır. Araştırmayı 2012-2013 eğitim öğretim yılı içinde deney, kontrol1 ve kontrol 2 olmak üzere Çankaya Ortaokulunda 3 grupta yürütmüştür. Veri toplama aracı olarak başarı testi, değerlere bağlılık ölçeği, yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanmıştır. Araştırmanın sonucunda ise deney grubu ile kontrol grupları arasında öntest sontest ve başarı testlerinde anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir.

Yapılan çalışmalara bakıldığında sosyal bilgiler ve sosyal bilgiler kapsamına giren derslerde drama çalışması kullanımı öğrenci başarısını ve öğrencilerin derse ilgilerini artırmaktadır.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde, araştırma modeli, çalışma grubu, verilerin toplanması ve çözümlenmesi başlıkları altında bilgiler sunulmaktadır.

3.1.Araştırmanın Modeli

Bu araştırmanın amacı 6. sınıf sosyal bilgiler dersinin öğretiminde drama çalışmalarının öğrenciler üzerinde etkisini incelemektir. Bu doğrultuda araştırmada karma desen yöntemi kullanılmıştır. Karma desenli yöntem, deneysel nitelik özelliği taşıdığından araştırmada, nicel verileri toplamak amacıyla ön-test/son-test/kalıcılık testi kontrol gruplu deneysel desen ile nitel verilerin toplanması amacıyla görüşme yöntemi kullanılmıştır. Deneysel desende araştırmacı karşılaştırılabilir işlemler uygular. Deney grubu bağımlı değişken üzerinde etkisi test edilecek olan işlemi alırken, kontrol grubu farklı bir uygulama alır. Kontrol grubu araştırmacının uygulamasının etkileri arasında fark olup olmadığına karar vermesini kolaylaştırması bakımından önemli yere sahiptir. Görüşme yöntemi ise araştırmada cevabı aranılan sorular çerçevesinde ilgili kişilerden veri toplama şeklinde ifade edilebilir (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2011).

Desende bağımlı değişken, 6. Sınıf öğrencilerinde Drama ile Sosyal Bilgiler Dersi Eğitim Programı (DİSOBİDEP) sonrasında öğrencilerde meydana gelen akademik ve sosyal gelişmelerdir. Bağımsız değişken ise Drama ile Sosyal Bilgiler Dersi Eğitim Programı (DİSOBİDEP)'dir. Çalışmada deney grubundaki öğrencilere araştırmacı tarafından hazırlanan

Drama ile Sosyal Bilgiler Dersi Eğitim Programı (DİSOBİDEP) uygulanırken, kontrol grubu öğrencilerine herhangi bir eğitim programı uygulanmamıştır.

3.2.Çalışma Grubu

Bu çalışma için 2017-2018 öğretim yılı, Isparta il merkezi sınırları içerisinde yer alan Milli Eğitim Bakanlığına bağlı bir ortaokulda öğrenim gören daha önce drama çalışmaları uygulanmamış, 6. sınıflardan öğrenciler amaçlı örnekleme yöntemiyle seçilmiştir. Bu öğrencilerden 15 öğrenciden oluşan X sınıfı deney grubu, 17 öğrenciden oluşan Y sınıfı kontrol grubu olarak belirlenmiştir. Çalışma grubu olarak belirlenen öğrencilerin;

- Çalışmaya katılmaya gönüllü ve istekli olması
- Daha önce drama ve farklı herhangi bir eğitim programına katılmamış olmasına
- İdareci ve Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin çalışmaya katılmaya gönüllü olması kriterlerine dikkat edilmiştir.

Program Isparta Milli Eğitim Müdürlüğü'ne gerekli izinler alınmak üzere sunulmuştur. Alınan izin doğrultusunda uygulama yapılacak ortaokul müdür ve müdür yardımcısıyla gerekli görüşmeler yapılmış, süreç konusunda bilgiler verilmiş, çalışmada öğrencilerin kimlik bilgilerinin kullanılmayacağı belirtilmiştir. Gerekli izinler alındıktan sonra DİSOBİDEP'in uygulanacağı okulun müdürü, müdür yardımcısı ve sosyal bilgiler öğretmenleri ile toplantı yapılarak yapılacak araştırma hakkında bilgi verilmiştir. Yapılan görüşmede haftada 40+40 olmak üzere iki ders saati olarak toplamda 8 hafta programın uygulanacağı belirtilmiş ve uygun ders saatleri belirlenmiştir.

Uygulama haftası başladığından itibaren 8 haftalık süreçte 15 öğrenciden oluşan deney grubuna DİSOBİDEP uygulanmış, kontrol grubundaki 17 öğrenci aynı konuları normal süreçlerinde işlemişlerdir.

Araştırmaya katılan öğrencilere ait demografik özellikler ile ilgili bilgiler aşağıda yer almaktadır.

Tablo 1

Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Demografik Bilgilerinin Dağılımı

		Grup					
		Deney		Kontrol		Total	
		n	%	n	%	n	%
Cinsiyet	Kız	7	46,7	6	35,3	13	40,6
	Erkek	8	53,3	11	64,7	19	59,4
Kardeş sayısı	1	0	0,0	1	5,9	1	3,1
	2	5	33,3	4	23,5	9	28,1
	3	7	46,7	7	41,2	14	43,8
	4 ve üzeri	3	20,0	5	29,4	8	25,00
Doğum sırası	Birinci	6	40,0	2	11,8	8	25,0
	Ortanca	5	33,3	4	23,5	9	28,1
	Son	4	26,7	11	64,7	15	46,9
Anne eğitimi	Okur Yazar Değil	1	6,7	0	0,0	1	3,1
	İlkokul Mezunu	4	26,7	9	52,9	13	40,6
	Ortaokul Mezunu	3	20,0	5	29,4	8	25,0
	Lise Mezunu	4	26,7	3	17,6	7	21,9
	Lisans Mezunu	3	20,0	0	0,0	3	9,4
Baba eğitimi	İlkokul Mezunu	7	46,7	7	41,2	14	43,8
	Ortaokul Mezunu	1	6,7	5	29,4	6	18,8
	Lise Mezunu	3	20,0	4	23,5	7	21,9
	Yüksekokul Mezunu	1	6,7	1	5,9	2	6,3
	Lisans Mezunu	3	20,0	0	0,0	3	9,4
Anne meslek	Memur	1	6,7	0	0,0	1	3,1
	İşçi	3	20,0	2	11,8	5	15,6
	Serbest Meslek	1	6,7	0	0,0	1	3,1
	Çalışmıyor	10	66,7	15	88,2	25	78,1
Baba meslek	Emekli	1	6,7	4	23,5	5	15,6
	Memur	3	20,0	0	0,0	3	9,4
	İşçi	7	46,7	5	29,4	12	37,5
	Esnaf	2	13,3	3	17,6	5	15,6
	Serbest Meslek	2	13,3	4	23,5	6	18,8
	Çalışmıyor	0	0,0	1	5,9	1	3,1

Tablo 1’de deney grubu öğrencilerinin % 46,7’ si kız, 53,3’ü erkek, kontrol grubu öğrencilerinin ise %35,3’ünün kız, %64,7’sinin erkek olduğu görülmektedir.

Deney grubu öğrencilerinin %33,3’ünün 2, %46,7’sinin 3, %20,0’sinin 4 ve üzeri kardeş olduğu, kontrol grubunun ise %5,9’unun 1, %23,5’inin 2, 41,2’sinin 3, %29,4’ünün 4 ve üzeri kardeş olduğu görülmektedir.

Deney grubu öğrencilerinin, 40,0’ının birinci, 33,3’ünün ortanca ve %26,7’sinin son çocuk, kontrol grubu öğrencilerinin ise 11,8’inin birinci, 23,5’inin ortanca ve 64,7’sinin son çocuk olduğu belirlenmiştir.

Deney grubu öğrencilerinin annelerinin %6,1'inin okur yazar olmadığı, %26,7'sinin ilkokul mezunu, %20,0'sinin ortaokul mezunu, %26,7'sinin lise mezunu, %20,0'sinin lisans mezunu olduğu, babalarının ise %46,7'sinin ilkokul mezunu, %6,7'sinin ortaokul mezunu, %20,0'sinin lise mezunu, %6,7'sinin yüksekokul mezunu, %20,0'sinin lisans mezunu olduğu, kontrol grubu öğrencilerinin annelerinin ise 52,9'unun ilkokul mezunu, %29,4'ünün ortaokul mezunu, %17,6'sının lise mezunu olduğu, babalarının ise %41,2'sinin ilkokul mezunu, %29,4'ünün ortaokul mezunu, % 23,5'inin lise mezunu %5,9'unun yüksekokul mezunu olduğu görülmektedir.

Deney grubu öğrencilerinin annelerinin %6,7'sinin memur, %20,0'sinin işçi, %6,7'sinin serbest meslek sahibi, %66,7'sinin ev hanımı olduğu, babalarının ise %6,7'sinin emekli, %20,0'sinin memur, %46,7'sinin işçi, %13,3'ünün esnaf, %13,3'ünün serbest meslek sahibi olduğu, kontrol grubu öğrencilerinin annelerinin %11,8'inin işçi, %88,2'sinin ev hanımı olduğu, babalarının ise %23,5'inin emekli, %29,4'ünün işçi, %17,6'sının esnaf, %23,5'inin serbest meslek sahibi ve %5,9'unun çalışmadığı görülmektedir.

3.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplama aracı olarak Genel Bilgi Formu, Saraç (2015) tarafından geliştirilen Sosyal Bilgiler Dersinde Drama Yönteminin Kullanımı Tutum Ölçeği, Sosyal Bilgiler Dersi Başarı Testi ve Öğrenci Görüşme Formu kullanılmıştır.

3.3.1. Genel Bilgi Formu

Öğrencilere ait demografik bilgileri öğrenmek amacıyla araştırmacı tarafından geliştirilen genel bilgi formu cinsiyet, kardeş sayısı, doğum sırası, anne eğitim durumu, baba eğitim durumu, anne mesleği ve baba mesleği içeren 7 sorudan oluşmaktadır.

3.3.2. Sosyal Bilgiler Dersinde Drama Yönteminin Kullanımı Tutum Ölçeği

Ölçek, Saraç (2015) tarafından geliştirilmiştir. Ölçeğin yanıtları 'Katılıyorum', 'Kararsızım', 'Katılmıyorum' seçenekleri şeklinde hazırlanmıştır. Seçenekler 1, 2 ve 3 olarak puanlanmakta ve yüksek puanlar olumlu tutumları ifade etmektedir. Ölçekte çocukların sosyal bilgiler dersine ve dramaya ilişkin duygu, düşünce ve davranışlarını ölçen 9'u olumlu, 7'si olumsuz 16 madde bulunmaktadır. Saraç (2015) tarafından geliştirilen bu ölçek Sosyal Bilgiler Dersinde Drama

Yöntemi Kullanılmasının Tutum, Başarı ve Kalıcılığa Etkisi adlı yüksek lisans tez çalışmasında kullanılmıştır.

3.3.3.Sosyal Bilgiler Başarı Testi

Araştırmacı tarafından hedeflenen kazanımlarının öğrenciler tarafından hangi ölçüde gerçekleştiğini ölçmek amacıyla hazırlanmıştır. Hazırlık sürecinde 2017 -2018 yılı MEB kazanımları incelenmiş bu doğrultuda Sosyal Bilgiler Dersi Yeryüzünde Yaşam ünitesi Dünya Bir Kağıda Nasıl Sığar?, Farklı Yaşam Şekilleri ve İklim, Türkiye'nin İklimi konularının her kazanımına yönelik olarak MEB'in 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Eğitim Programına yönelik testleri incelenmiş, çalışmanın yapıldığı okuldaki Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin bu ünite ve konulara yönelik daha önceden hazırlamış oldukları testler dikkate alınmıştır. Bu doğrultuda 10 boşluk doldurmalı, 20 çoktan seçmeli olmak üzere 30 sorudan oluşan başarı testi geliştirilmiştir. Hazırlanan başarı testi 1'i sınıfın kendi Sosyal Bilgiler öğretmeni olmak üzere 3 Sosyal Bilgiler öğretmenine sunularak uzman görüşü alınmıştır. Uzman görüşleri doğrultusunda gerekli düzeltmeler yapılmış, uygulamaya hazır hale getirilmiştir. Testin analizi yapılırken boşluk doldurmalı sorularda her doğru cevap 2, her yanlış cevap 0; çoktan seçmeli sorularda her doğru cevap 4, her yanlış cevap 0 puan olarak değerlendirilmiştir.

Boşluk doldurma sorularında;

- Ekvator arasında uzandığı ve ekvator'u dik olarak kestiği varsayılan çizgilere denir.
- Kuzey Amerika kıtasından Avrupa Kıtasına geçmek isteyen bir kişi'dan geçmek zorundadır.
- Dünya üzerindeki yerleşime uygun olmayan tek kıta'dır?

Çoktan seçmeli sorularda;

- Türkiye'nin matematik konumunu öğrenebilmek için aşağıdakilerden hangisini bilmemiz gereklidir?
A) Yer altı madenlerinin neler olduğunu
B) Tarımsal üretimin yapılıp yapılamadığını
C) Ekvatora ve başlangıç meridyenine uzaklığını
D) Denize kıyısının bulunup bulunmadığını
- Ayşegül yaşadığı yeri daha ayrıntılı görebilmek için, aşağıdaki ölçeklerden hangisiyle çizilen haritayı kullanması gerekir?
A) 1/ 1000 B) 1/ 50 000 C) 1/ 100 000 D) 1/ 500 000
- Aşağıdakilerden hangisi bir bölgede Çöl İklimi görüldüğünün kanıtı olabilir?

A)Balıkçılığın yaygın olması

B)Yıllık sıcaklık ortalamasının yüksek olması

C)Sık sık sel ve taşkınların görülmesi

D)Kış mevsimindeki yağışların kar şeklinde düşmesi

- Aşağıdaki bölge – bitki örtüsü eşleştirmelerinden hangisi yanlıştır?

A) Karadeniz Bölgesi - Orman

B) Akdeniz Bölgesi - Maki

C) Ege Bölgesi - Orman

D) İç Anadolu Bölgesi – Bozkır

Gibi sorular Sosyal Bilgiler Başarı Testi’nde yer almaktadır ve üitedeki belirlenen konularda yer alan kazanımların gerçekleştiğini ölçmek amacıyla uygulanmıştır.

3.3.4.Öğrenci Görüşme Formu

Drama ile Sosyal Bilgiler Dersi Eğitim Programı’na yönelik öğrenci görüşlerini almak amacıyla hazırlanan yarı yapılandırılmış Öğrenci Görüşme Formu açık uçlu 10 sorudan oluşmaktadır. Sorular öğrencilerin Drama ile Sosyal Bilgiler Dersi Eğitim Programına ve öğrencilerin drama etkinliklerine olan görüşlerine yöneliktir. Öğrenci Görüşme Formu:

- Sosyal Bilgiler dersinin tüm konularının drama yöntemi ile işlenmesini ister misiniz? Neden?
- Drama yöntemi ile işlenen Sosyal Bilgiler dersi derste kendinizi ifade etmenize katkı sağladı mı?
- Drama yöntemi ile işlenen Sosyal Bilgiler dersi sınıf arkadaşlarınızla olan iletişiminize katkı sağladı mı? Cevabınız evetse nelerdir? Gibi sorulardan oluşmaktadır.

3.4.Veri Toplama Süreci

Araştırmanın veri toplama sürecinde Drama ile Sosyal Bilgiler Dersi Eğitim Programı ‘nın hazırlanması, ön testlerin uygulanması, Drama ile Sosyal Bilgiler Dersi Eğitim Programı’nın ve son testlerin uygulanmasına ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

3.4.1.Drama ile Sosyal Bilgiler Dersi Eğitim Programı ‘nın Hazırlanması

Drama ile Sosyal Bilgiler Dersi Eğitim Programı (DİSOBDEP) ile Sosyal Bilgiler dersini öğrencilerin günlük yaşamlarına aktarabilmesi ve işlenen konuları kalıcı hale getirebilmesi için sosyal bilgiler dersini farklı yöntemlerle desteklemek amaçlanmıştır. Programın hazırlık

aşamasında alan yazın araştırması yapılmıştır. Yapılan araştırma sonucunda sosyal bilgiler ve drama ile ilgili yapılan çalışmalar kendi içinde ve beraberce ele alınarak incelenmiştir. Sonrasında MEB tarafından hazırlanan 6. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabı ve öğretmen kılavuz kitabı incelenmiş, programın uygulama tarihleri ve bu tarihlerde işlenecek konular dikkate alınarak “Yeryüzünde Yaşam” ünitesinin “Dünya Bir Kağıda Nasıl Sığar, Farklı Yaşam Şekilleri ve İklim, Türkiye’nin İklimi” konuları drama yöntemi kullanarak öğrenciler üzerindeki etkisini incelemek amacıyla belirlenmiştir. Belirlenen ünite, konu, konuların içeriği ve bu konulara ilişkin kazanımların verilebilmesi için uygun drama yöntem ve teknikleri dikkate alınarak Drama ile Sosyal Bilgiler Dersi Eğitim Programı hazırlanmıştır. Hazırlanan program 1 dramada uzmanlığı bulunan öğretim üyesi, 1 drama lideri, 3 sosyal bilgiler öğretmeni olmak üzere 5 uzmana DİSOBİDEP hakkında görüşlerini almak üzere sunulmuştur. Uzmanlardan programı ‘kazanımlar, yöntem ve teknikler, kullanılan materyaller, öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçları, etkinliklerin ilgi çekici olması ve etkinliklerin değerlendirilmesi ’ açısından değerlendirmeleri ve Uzman Görüşme Formunu doldurmaları istenmiştir. Uzmanlardan gelen dönütler doğrultusunda programda gerekli değişiklikler yapılarak uygulamaya hazır hale getirilmiştir.

Drama ile Sosyal Bilgiler Dersi Eğitim Programı 40+40 dakikalık toplam 80 dakika olmak üzere her hafta kazanımlara uygun olacak şekilde 8 haftalık bir süreci kapsamaktadır. Haftalara göre yer alan konu, kazanım ve beceriler aşağıdaki tabloda belirtilmiştir:

Tablo 2

Drama ile Sosyal Bilgiler Dersi Eğitim Programı’nda haftalara göre yer alan konu, kazanım ve beceriler

Hafta	Konular	Kazanımlar	Beceriler
1	Dünya bir kağıda nasıl sığar?	1.Farklı ölçeklerde çizilmiş haritalardan yararlanarak ölçek değiştiğinde haritanın değişen özellikleri hakkında çıkarımlarda bulunur. 2.Konum ile ilgili kavramları kullanarak kıtaların, okyanusların ve ülkemizin coğrafi konumunu tanımlar.	• İşbirliği • İletişim • Dayanışma
2	Dünya bir kağıda nasıl sığar?	1.Farklı ölçeklerde çizilmiş haritalardan yararlanarak ölçek değiştiğinde haritanın değişen özellikleri hakkında çıkarımlarda bulunur. 2.Konum ile ilgili kavramları kullanarak kıtaların, okyanusların ve ülkemizin coğrafi konumunu tanımlar.	• Girişimcilik • Harita okuryazarlığı • Dayanışma • Dürüstlük

3	Dünya bir kağıda nasıl sığar?	2.Konum ile ilgili kavramları kullanarak kıtaların, okyanusların ve ülkemizin coğrafi konumunu tanımlar. 3.Dünyanın farklı doğal ortamlardaki insan yaşantılarından yola çıkarak iklim özellikleri hakkında çıkarımlarda bulunur.	• Konum kullanma • İletişim • Empati • Özgürlük
4	Farklı yaşam şekilleri ve iklim	2. Konum ile ilgili kavramları kullanarak kıtaların, okyanusların ve ülkemizin coğrafi konumunu tanımlar. 3.Dünyanın farklı doğal ortamlardaki insan yaşantılarından yola çıkarak iklim özellikleri hakkında çıkarımlarda bulunur.	• Empati • Mekanı algılama • Dayanışma • Doğal çevreye duyarlılık
5	Farklı yaşam şekilleri ve iklim	3.Dünyanın farklı doğal ortamlardaki insan yaşantılarından yola çıkarak iklim özellikleri hakkında çıkarımlarda bulunur.	• İletişim • Değişim ve sürekliliği algılama • Konum analizi • Bilimsellik
6	Türkiye'nin iklimi	3.Dünyanın farklı doğal ortamlardaki insan yaşantılarından yola çıkarak iklim özellikleri hakkında çıkarımlarda bulunur. 4. Haritalardan ve görsel materyallerden yararlanarak Türkiye'de görülen iklim türlerinin özellikleri hakkında çıkarımlarda bulunur. 5. Haritalardan ve görsel materyallerden yararlanarak Türkiye'deki iklim tiplerinin dağılışı, konumun ve yeryüzü şekillerinin rolünü açıklar.	• İşbirliği • Medya okuryazarlığı • Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma • Eleştirel düşünme
7	Türkiyenin iklimi	4.Haritalardan ve görsel materyallerden yararlanarak Türkiye'de görülen iklim türlerinin özellikleri hakkında çıkarımlarda bulunur. 5. Haritalardan ve görsel materyallerden yararlanarak Türkiye'deki iklim tiplerinin dağılışı, konumun ve yeryüzü şekillerinin rolünü açıklar.	• İşbirliği • Konum analizi • Mekanı algılama • Aile birliğine önem verme • Empati

8	Türkiyenin iklimi	4.Haritalardan ve görsel materyallerden yararlanarak Türkiye’de görülen iklim türlerinin özellikleri hakkında çıkarımlarda bulunur.	• İşbirliği • Estetik • Çevre okuryazarlığı • Değişim ve sürekliliği algılama
		5. Haritalardan ve görsel materyallerden yararlanarak Türkiye’deki iklim tiplerinin dağılışı, konumun ve yeryüzü şekillerinin rolünü açıklar.	

3.4.2.Öntestlerin uygulanması

Drama ile Sosyal Bilgiler Dersi Eğitim programı hazırlandıktan sonra deney ve kontrol grubundaki öğrencilere ders saatlerinde öğrencilerin demografik özellikleri hakkında bilgi almak amacıyla araştırmacı tarafından hazırlanan Genel Bilgi Formu ve Saraç (2015) tarafından geliştirilen öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersine karşı tutumlarını ölçmek amacıyla Sosyal Bilgiler Dersinde Drama Yönteminin Kullanımı Tutum Ölçeği ön test olarak uygulanmıştır.

Deney ve kontrol grubundaki öğrencilere öntest uygulanmaya başlamadan önce ölçek hakkında bilgi verilmiş ve ölçeği işaretlerken anlamakta zorlandıkları sorularda açıklama yapılacağı ifade edilmiştir.

3.4.3.Drama ile Sosyal Bilgiler Dersi Eğitim Programı ‘nın Uygulanması

DİSOBİDEP her hafta haftada bir gün 40+40 80 dakika olmak üzere 8 hafta uygulanmıştır.

Her hafta uygulama öncesinde sınıf Sosyal Bilgiler öğretmenine o hafta yapılacaklar hakkında bilgi verilmiştir. Her hafta için hazırlanan gerekli materyaller gözden geçirilmiştir. Sabahları ilk saat olmasının avantajıyla her hafta eğitimci öğrencilerden yarım saat önce sınıfta hazır bulunmuş ve eğitim ortamı araştırmacı tarafından öğrencilerin dikkatini çekecek, zengin bir uyarıcı ortamı olma özellikleri dikkate alınarak düzenlenmiştir. O hafta uygulanacak olan etkinlikler için önceden hazırlanmış materyaller sınıfta uygun yerlere konumlandırılmıştır.

Her hafta ders sonunda bir sonraki hafta yapılacak olan ders içeriği ile ilgili öğrencilere ve sınıfın Sosyal Bilgiler Dersi öğretmenine bilgi verilmiştir.

DİSOBİDEP uygulamalarında her hafta seçilen konunun kazanımları dikkate alınarak, dramanın o kazanımlara uygun olabilecek yöntem ve tekniklerinden yararlanılmıştır.

Uygulanan programa ilişkin hafta örneklerine aşağıda yer verilmektedir;

3.hafta, “Yeryüzünde Yaşam” ünitesi, “Dünya Bir Kağıda Nasıl Sığar?” konusu, etkinlik adı “Gezgin Kuklalar” :

Araştırmacı sınıfa dersten önce girerek canlandırma aşamasında kullanmak üzere her sandalyeye tek renk olmak üzere 2 farklı renkte kağıtlar asmıştır. Öğrenciler sınıfa girince tüm öğrencilerin ayağa kalkarak karışık şekilde durmaları ve üç parmaklarını havaya kaldırmalarını işaret parmaklarına “en sevdiği giysi”, orta parmaklarına “en sevdiği hayvan” ve yüzük parmaklarına da “en çok gitmek istediği ülkeyi” temsil eden kelimeleri vermelerini istenmiştir. Öğrenciler sınıfta ritim eşliğinde yürümeye başlamış ve karşılaştıkları herkesin parmaklarına kendininkileri değiştirerek sırayla parmakların temsil ettiklerini söylemişlerdir. Her öğrenci birbiriyle karşılaştıktan sonra oyun bitirilmiş öğrenciler yerlerine oturup arkadaşlarının zevklerinde şaşırdıkları ya da hoşuna gidenler olup olmadığı üzerine sohbet etmişlerdir. Sohbet sonrasında araştırmacının sandalyelerinin arkasında önceden yerleştirdiği renkler doğrultusunda 7’şer kişilik iki gruba ayrılmışlar ve her gruptaki öğrenciler birer kukla seçmiştir. Öğrenci sayısının fazla geldiği durumlarda öğrenciler dönüşümlü olarak kuklaları kullanmışlardır. Birinci gruba matematik ve özel konum bilgisi veren bilgi kartları, ikinci gruba iklimsel ve yaşamsal özelliklerin yazılı olduğu bilgi kartları verilmiş ve onlara gezgin bir kaplumbağa hikayesi olan “Kaplumbağa Battuta Günlükleri” adlı hikaye kitabından bir bölüm okunmuştur. Öğrenciler hikaye sonrasında kaplumbağalarına birer isim vererek dünya üzerindeki kıtaları gezdirmiş bunu da kukla sahnesinde canlandırmışlardır. Her grup sırayla kukla sahnesinde kuklalarını birer gezgin rolüne sokarak diğer kuklalarla sohbet ederek etkinlik tamamlanmıştır. Her grup kuklalarını oynattıktan sonra öğrencilere minik defterleri dağıtılmış öğrenciler kuklaları adına birer gezgin kitabı yazmış bu kitaplarla bir kütüphane oluşturmuşlar böylece ders sonlandırılmıştır.

7. hafta, “Yeryüzünde Yaşam” ünitesi, “Türkiye’nin İklimi” konusu etkinlik adı “ Benim Bölgem Benim İklimim” :

Araştırmacı sınıfa hulahop ve top ile girer. Lider “Gökşen çemberde C. nerede” diyerek C. adlı öğrenci ile göz göze gelmiş ve öğrenciye topu atmış. Öğrencide “C. çemberde E. nerede” diyerek topu E.’ye atmış, topu alan öğrenci çembere geçerek aynı şeyleri söylemiş ve arkadaşlarını bu şekilde çember olmaya davet etmiştir. Oyun bu şekilde oynanarak öğrencilerin çember haline gelmeleri sağlanmasıyla ders başlamıştır. Araştırmacı öğrencilerin hepsi çember olunca el ele tutuşmalarını istemiş ve hulahopu çemberde bir öğrencinin beline geçirmiştir. Tempolu bir müzik açılınca, öğrenciler hiç ellerini bırakmadan hulahopu yanındaki arkadaşına geçirmiş o da diğer arkadaşına geçirerek hulahopun bütün öğrencilerde dolaşması sağlanmıştır.

Hulahop etkinliği başlatan öğrenciye geldiğinde ikinci tura geçilmiş bu turda öğrenciler yine ellerini çözmeden hulahopu sadece kollarında döndürerek çemberde ilerletmişlerdir. Üçüncü turda ise öğrenciler hulahopu sadece ayaklarını kullanarak ulaştırmışlardır. Üçüncü tur sonunda etkinlik sonlandırılmıştır. Araştırmacı daha önceden sınıfa getirdiği kilimi yere serip, kendisi kilime oturup , öğrencileri de etrafına oturtmuştur. Öğrencilere Türkiye İklimi adlı hikâyeyi okumaya başlayınca hikaye ile ilgili resimler tahtaya yansımıştır ancak hikâyeyi yarım bırakmıştır. Öğrencilere getirdiği haritalardan iklimsel özelliklerine göre Akdeniz ve Ege bölgesini Akdeniz iklimini canlandıracak gruba, Karadeniz bölgesini Karadeniz iklimini canlandıracak, iç Anadolu, doğu Anadolu ve güneydoğu Anadolu bölgesini ise karasal iklimi canlandıracak gruba vermiş, Öğrenciler hikayenin sonunu elinde bulunan bölgeye uygun olacak şekilde tamamlamışlardır. Aralarında görev paylaşımı yapıp bir anlatıcı seçerek anlatıma uygun olacak şekilde hikayenin tamamlanan kısmını canlandırmışlardır.. Canlandırmalar bittikten sonra öğrencilerle kendilerini hikayedeki çocuğun yerine koyduklarında neler hissettikleri üzerine sohbet etmişlerdir. Sonrasında öğrencilere oyun hamurlarını dağıtan araştırmacı hamurlardan çocuğun yaşamıyla ilgili bir nesne yapmalarını istemiş, heykeltraş gibi hissettiğini söyleyen öğrenciler nesnelerini tamamladıktan sonra nesnelerle müze oluşturulmuş ve öğrenciler müzeyi gezerken nesnelerin sahiplerinden bilgiler almıştır.

3.4.4.Sontestlerin uygulanması

Drama ile Sosyal Bilgiler Dersi Eğitim programı uygulandıktan sonra deney grubundaki öğrencilere ders saatlerinde araştırmacı tarafından DİSOBİDEP'in akademik başarıya etkisini ölçmek amacıyla geliştirilen Sosyal Bilgiler Başarı Testi, öğrencilerin öntest ile sontest arasında Sosyal Bilgiler dersine karşı tutumlarını ölçmek amacıyla Sosyal Bilgiler Dersinde Drama Yönteminin Kullanımı Tutum Ölçeği, öğrencilerin DİSOBİDEP hakkındaki görüşlerini belirleyebilmek amacıyla Öğrenci Görüşme Formu son test olarak uygulanmıştır.

Kontrol grubuna da sontestlerden Sosyal Bilgiler Başarı Testi ve Sosyal Bilgiler Dersinde Drama Yöntemi Kullanımı Tutum Ölçeği sonraki ders saatinde uygulanmıştır. Ancak DİSOBİDEP kontrol grubu öğrencilerine uygulanmadığı ve Öğrenci Görüşme Formu, DSİDOBİDEP ile ilgili sorular içerdiği için kontrol grubu öğrencilerine uygulanmamıştır.

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUM

6. sınıf Sosyal Bilgiler dersinde drama yönteminin kullanımının öğrenciler üzerindeki etkisini incelemeyi amaçlayan bu araştırmadan elde edilen bulgular:

- Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersinde Drama Yönteminin Kullanımı Tutum Ölçeği puanlarına ilişkin bulgular Tablo 3- Tablo 7’de yer almaktadır.
- Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Başarı Testine ilişkin bulgular Tablo 8 ve Tablo 9’da yer almaktadır.
- Deney grubu öğrencilerinin Drama ile Sosyal Bilgiler Dersi Eğitim Programı görüşlerine ilişkin nitel bulgular Tablo 10- Tablo 19’de yer almaktadır.

4.1.Deney ve Kontrol Grubu Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersinde Drama Yönteminin Kullanımı Tutum Ölçeği Puanlarına İlişkin Bulgular

Sosyal Bilgiler Dersinde Drama Yönteminin Kullanımı Tutum Ölçeği ön test puanları bakımından deney ve kontrol grubu arasında anlamlı bir fark olup olmadığı Mann Whitney U testi ile test edilmiş ve elde edilen bulgular Tablo 3’de gösterilmiştir.

Tablo 3

Sosyal Bilgiler Dersinde Drama Yönteminin Kullanımı Tutum Ölçeği Ön Test Puanları Bakımından Gruplar Arasındaki Farklılığa İlişkin Mann Whitney U Testi Sonucu

		Grup						Mann Whitney U Testi		
		n	$\bar{X}$	Median	Min	Max	ss	Sıra Ortalaması	z	p
Sosyal Bilgiler Dersinde Drama Yönteminin Kullanılması Tutum puanı(Ön)	Deney	15	23,27	22,00	20,00	33,00	3,33	14,67	-1,04	0,295
	Kontrol	17	25,35	25,00	19,00	34,00	4,97	18,12		
	Toplam	32	24,38	23,00	19,00	34,00	4,35			

Tablo 3 incelendiğinde Sosyal Bilgiler Dersinde Drama Yönteminin Kullanımı Tutum Ölçeğinde deney grubu öğrencilerinin ($\bar{X} = 23,27$) ve kontrol grubu öğrencilerinin ($\bar{X} = 25,35$) puan aldıkları görülmektedir. İstatiksel olarak deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin Sosyal Bilgiler Dersinde Drama Yönteminin Kullanımı Tutum Ölçeği ön test puanları arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır ($p > 0,05$). Büyüköztürk (2007)'e göre ön test ve son test modelli çalışmalarda deney ve kontrol gruplarına ait ön test puanlarının birbirine yakın olması gerekmektedir. Bu durum deney ve kontrol grubu olarak seçilen öğrencilerin benzer düzeyde olduğu ile açıklanabilir. İki grubun benzer özellik göstermesi grupların birbirine denk olduğu anlamına gelmektedir.

‘‘Sosyal Bilgiler Dersinde Drama Yönteminin Kullanımı Tutum Ölçeği’’ son test puanları bakımından deney ve kontrol grubu arasında anlamlı bir fark olup olmadığı Mann Whitney U testi ile test edilmiş ve elde edilen bulgular Tablo 4’te gösterilmiştir.

Tablo 4

Sosyal Bilgiler Dersinde Drama Yönteminin Kullanımı Tutum Ölçeği Son Test Puanları Bakımından Gruplar Arasındaki Farklılığa İlişkin Mann Whitney U Testi Sonucu

		n	Grup				Mann whitney U Testi			
			$\bar{X}$	Media n	Min	Max	ss	Sıra ortalaması	z	p
Sosyal Bilgiler Dersinde Drama Yönteminin Kullanılması Tutum puanı(Son)	Deney	15	43,20	44,00	34,00	48,00	3,76	19,67		
	Kontrol	17	40,71	41,00	31,00	46,00	4,19	13,71	-1,8	0,071
	Toplam	32	41,88	42,50	31,00	48,00	4,13			

Tablo 4 incelendiğinde Sosyal Bilgiler Dersinde Drama Yönteminin Kullanımı Tutum Ölçeğinde deney grubu öğrencilerinin ($\bar{X} = 43,20$) ve kontrol grubu öğrencilerinin ($\bar{X} = 40,71$) puan aldıkları görülmektedir. İstatiksel olarak deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin Sosyal Bilgiler Dersinde Drama Yönteminin Kullanımı Tutum Ölçeği son test puanları arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır ($p > 0,05$). Ancak deney grubu öğrencilerinin puanları daha yüksektir. Araştırmanın sınırlılıklarından olan deney ve kontrol grubunun aynı okulda olması ve teneffüslerde birbirleriyle iletişime geçmeleri kontrol grubu öğrencilerinin dramaya olan merakını artırmış ve deney grubu öğrencilerinin kontrol grubu öğrencilerine drama hakkında fikirlerini aktarmasına, derslerde yapılan etkinlik ve yöntemleri anlatmasına dolayısıyla akran

öğretimine sebep olmuştur. Bialek ve arkadaşları (1976) Akran Öğretimini, “Her biri birine öğretir” şeklinde öğrencilerin birbirlerine öğretmeleri olarak açıklamışlardır. Akran Öğretimi bir model olarak ele alınmış ve bu model, her yeni öğrencinin yeni bir bağlantı olması ile büyüyen bir öğretim zinciri olarak tanımlanmıştır(Yayla, 2017). Yıldız (2019) çalışma boyunca akran öğretim yöntemi kullandığı deney grubunun son test akademik başarısının ön test akademik başarısından yüksek olduğunu saptamıştır. Ancak deney grubu öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersinde Drama Yönteminin Kullanımı Tutum Ölçeği son test puanlarının yüksek olmasında, DİSOBiDEP’ in etkili olduğu düşünülebilir. Deney grubu öğrencilerinin derslerde kullanılan rol oynama, canlandırma, resim yapma gibi teknikler ile derslere katılım ve ilgisinin artması, derslerde eğlenerek öğrenmeleri derse karşı olumlu tutum geliştirmelerine katkı sağlamıştır. Göncüoğlu’nun (2010), 23 deney, 23 kontrol olmak üzere toplam 46 öğrenci üzerinde ve deney grubuna işbirlikli öğrenme ve drama yönteminin Yeniden Uyarlanmış Birleştirme tekniği kullanarak yapmış olduğu çalışmanın bulguları da Sosyal Bilgiler dersinin işbirlikli ve drama yöntemleriyle işlenmesinin öğrencilerin derse karşı tutumlarını olumlu yönde etkilediğini göstermektedir.

Deney grubu öğrencilerinin “Sosyal Bilgiler Dersinde Drama Yönteminin Kullanımı Tutum Ölçeği” ön- son ve kalıcılık tutum puanları arasında anlamlı bir fark olup olmadığı Wilcoxon İşaret Testi ile test edilmiş ve elde edilen bulgular Tablo 5’te gösterilmiştir.

Tablo 5

Deney Grubu Öğrencilerinin Tutum Puanı Değerleri Arasındaki Farklılığa İlişkin Wilcoxon İşaret Testi Sonucu

	Deney					Wilcoxon işaret testi		
	n	$\overline{X}$	Median	Min	Max	ss	z	p
Sosyal Bilgiler Dersinde Drama Yönteminin Kullanılması Tutum puanı(Ön)	15	23,27	22,00	20,00	33,00	3,33	-3,4	0,001
Sosyal Bilgiler Dersinde Drama Yönteminin Kullanılması Tutum puanı(Son)	15	43,20	44,00	34,00	48,00	3,76		
Sosyal Bilgiler Dersinde Drama Yönteminin Kullanılması Tutum puanı(Ön)	15	23,27	22,00	20,00	33,00	3,33	-3,41	0,001
Sosyal Bilgiler Dersinde Drama Yönteminin Kullanılması Tutum puanı(Kalıcılık)	15	42,93	43,00	34,00	47,00	3,84		
Sosyal Bilgiler Dersinde Drama Yönteminin Kullanılması Tutum puanı(Son)	15	43,20	44,00	34,00	48,00	3,76	-0,189	0,851
Sosyal Bilgiler Dersinde Drama Yönteminin Kullanılması Tutum puanı(Kalıcılık)	15	42,93	43,00	34,00	47,00	3,84		

Tablo 5 incelendiğinde, deney grubu öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersinde Drama Yönteminin Kullanımı Tutum Ölçeği ön test puanı ($\bar{X}$ =23,27) ve son test puanı ($\bar{X}$ =43,20), kalıcılık puanı ($\bar{X}$ =42,93) olduğu görülmektedir.

Sosyal Bilgiler Dersinde Drama Yönteminin Kullanımı Tutum Ölçeği ile elde edilen ön test - son test ve ön test- kalıcılık testi puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu belirlenmiştir($p<0,05$).

Deney grubu öğrencilerinin ön test puanının, son test puanına ve kalıcılık testi puanına göre anlamlı derecede düşük olduğu görülmektedir. Deney grubu öğrencilerinin son test puanları ile kalıcılık testi puanları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($p>0,05$).

Deney grubu öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersinde Drama Yönteminin Kullanımı Tutum Ölçeği ile elde edilen son test ve kalıcılık testi puanlarının ön test puanlarına göre yüksek

olması, DİSOBİDEP'in etkili olduğunu göstermektedir. Eğitim programı ile derse aktif katılım gösterme fırsatı yakalayan ve derslerde eğlenerek, pantomim, afiş hazırlama gibi etkinlik ve yöntemlerle birbirleriyle iletişim kurarak öğrenme sağlayan öğrencilerin dramaya bakış açılarının olumlu yönde geliştiği, Sosyal Bilgiler Dersinde drama yönteminin kullanılmasından yana tavır takındıkları ve drama yönteminin kullanılması sonucu iletişim ve arkadaşlık ilişkilerinde gelişmeler olduğu düşünülebilir. Zayimoğlu (2006), çalışmasında Sosyal Bilgiler dersi "Coğrafya ve Dünyamız" ünitesinde yaratıcı drama yöntemini kullandığı deney grubu öğrencilerinin herhangi bir öğretim yöntemi kullanılmayan kontrol grubundaki öğrencilerden daha olumlu tutum sergilediklerini saptayarak benzer sonuç elde etmiştir.

Deney grubu öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersinde Drama Yönteminin Kullanımı Tutum Ölçeği'nden alınan son test puanı ile kalıcılık testi puanı arasında anlamlı farklılığın bulunmaması, Drama ile Sosyal Bilgiler Dersi Eğitim Programının kalıcı olduğunu göstermektedir. Eğitim programının kalıcı olmasında, araştırmacının rol oynama, doğaçlama, kukla draması, resim yapma, pantomim gibi farklı yöntem ve tekniklerden faydalanarak öğrencilerin derse aktif katılımlarını sağlaması ve etkinlikler esnasında öğrencilerin eğlenerek öğrenmesinin etkili olduğu düşünülebilir. Benzer sonuçlar gösteren çalışmasında Saraç (2015) 5. sınıflardan 23 öğrenciden oluşan deney grubunun son test ve 30 gün sonra uyguladığı kalıcılık testi tutum puanları arasında anlamlı fark olmadığını saptamıştır.

Kontrol grubu öğrencilerinin "Sosyal Bilgiler Dersinde Drama Yönteminin Kullanımı Tutum Ölçeği" ön- son ve kalıcılık tutum puanları arasında anlamlı bir fark olup olmadığı Wilcoxon İşaret Testi ile test edilmiş ve elde edilen bulgular Tablo 6'da gösterilmiştir.

Tablo 6

Kontrol Grubu Öğrencilerinin Tutum Puanı Değerleri Arasındaki Farklılığa İlişkin Wilcoxon İşaret Testi Sonucu

	Kontrol					Wilcoxon işaret testi		
	n	$\bar{X}$	Median	Min	Max	ss	z	p
Sosyal Bilgiler Dersinde Drama Yönteminin Kullanılması Tutum puanı(Ön)	17	25,35	25,00	19,00	34,00	4,97	-3,57	0,0001
Sosyal Bilgiler Dersinde Drama Yönteminin Kullanılması Tutum puanı(Son)	17	40,71	41,00	31,00	46,00	4,19		
Sosyal Bilgiler Dersinde Drama Yönteminin Kullanılması Tutum puanı(Ön)	17	25,35	25,00	19,00	34,00	4,97	-3,34	0,001
Sosyal Bilgiler Dersinde Drama Yönteminin Kullanılması Tutum puanı(Kalıcılık)	17	38,76	40,00	30,00	46,00	5,18		
Sosyal Bilgiler Dersinde Drama Yönteminin Kullanılması Tutum puanı(Son)	17	40,71	41,00	31,00	46,00	4,19	0,685	0,795
Sosyal Bilgiler Dersinde Drama Yönteminin Kullanılması Tutum puanı(Kalıcılık)	17	38,76	40,00	30,00	46,00	5,18		

Tablo 6 incelendiğinde, kontrol grubu öğrencilerinin 'Sosyal Bilgiler Dersinde Drama Yönteminin Kullanımı Tutum Ölçeği ön test puanı ($\bar{X}$ =25,35) ve son test puanı ($\bar{X}$ =40,71), kalıcılık testi puanı ($\bar{X}$ =38,76) olduğu görülmektedir.

Sosyal Bilgiler Dersinde Drama Yönteminin Kullanımı Tutum Ölçeği ön test, son test ve kalıcılık testi puanları arasında anlamlı bir farklılık olduğu belirlenmiştir ($p>0,05$).

Kontrol grubu öğrencilerinin ön test puanının, son test puanına ve kalıcılık testi puanına göre anlamlı derecede düşük olduğu görülmektedir. ($p>0,05$).

Kontrol grubu öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersinde Drama Yönteminin Kullanımı Tutum Ölçeği ile elde edilen son test ve kalıcılık testi puanlarının ön test puanlarına göre yüksek olmasının sebebi kontrol grubu öğrencilerinin ders esnasında farklı yöntem ve tekniklerden yararlanarak ders işleme ve eğitim programı süresince deney grubu öğrencileriyle iletişim halinde olmaları sebebiyle deney grubu öğrencilerinin uygulanan eğitim programı hakkında kontrol grubu öğrencilerine deneyimlerini aktarması düşünülebilir. Deney grubu öğrencileri

tarafından ilgi çeken ve eğlenceli bulunan drama öğretim yöntem ve tekniklerinin deney grubu öğrencilerinin ders dışı saatlerde çevresiyle ve kontrol grubu öğrencileriyle paylaşmasına sebep olmuştur. Akran öğretim yönteminin öğrencilerin derse aktif katılıp, kalıcı öğrenme sağladığı ortamlarda planlanmadan da karşılaşılabilen bir yöntem olduğu gözlenmiştir.

Sosyal Bilgiler Dersinde Drama Yönteminin Kullanımı Tutum Ölçeği gruplar ile puan değerleri arasında anlamlı bir fark olup olmadığı Mann Whitney U Testi ile test edilmiş ve elde edilen bulgular Tablo 7’de gösterilmiştir.

Tablo 7

Sosyal Bilgiler Dersinde Drama Yönteminin Kullanımı Tutum Ölçeği Puanları Bakımından Gruplar Arasındaki Farklılığa İlişkin Mann Whitney U Testi Sonucu

			Grup					Mann-Whitney U testi		
			n	$\bar{X}$	Median	Min	Max	ss	Sıra Ort.	p
Sosyal Bilgiler Dersinde Drama Yönteminin Kullanılması Tutum puanı (Fark)	Deney		15	19,93	21,00	9,00	28,00	5,97	19,33	
	Kontrol		17	15,35	15,00	-3,00	25,00	8,14	14,00	
	Toplam		32	17,50	20,00	-3,00	28,00	7,46		
									-1,6	0,107

Tablo 7 incelendiğinde, deney ve kontrol grubu öğrencilerinin 'Sosyal Bilgiler Dersinde Drama Yönteminin Kullanımı Tutum Ölçeği deney grubu fark puanı ($\bar{X}$ =19,93) ve kontrol grubu fark puanı ($\bar{X}$ =15,35) olduğu görülmektedir.

Gruplar arasında, Sosyal Bilgiler Dersinde Drama Yönteminin Kullanımı Tutum Ölçeği fark puanları açısından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır($p>0,05$). Ancak deney grubunun puanları daha yüksektir. Diğer bir deyişle deney grubunda puan yükselişi daha yüksek görülmektedir. Deney grubu öğrencilerinde puan yükselişinin fazla olmasının sebebi olarak uygulanan Drama ile Sosyal Bilgiler Dersi Eğitim Programının deney grubu öğrencilerinde derse karşı olumlu tutum geliştirmiş olması, öğrencilerin sosyal bilgiler dersine ve dramaya karşı ilgisinin artması ve diğer dersleri de drama ile işlemek istemeleri olarak düşünülebilir. Bu sonuçla paralellik gösteren Günaydın (2008)’ın çalışma bulguları 6. Sınıf öğrencilerinden oluşan deney ve kontrol grubuna araştırmacı tarafından geliştirilen Sosyal Bilgiler Erişi Testi ve Sosyal Bilgiler Tutum Ölçeği uygulanması ile elde edilmiş deney grubunun son-test ve ön-test puanlarının ortalamaları arasında anlamlı bir farkın bulunduğu sonucu deney grubunun uygulama sonrasında Sosyal Bilgiler dersine karşı olumlu tutum geliştirdiğini saptamıştır.

4.2.Deney ve Kontrol Grubu Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Başarı Testlerine İlişkin Bulgular

Bu bölümde deney ve kontrol grubu öğrencilerine uygulanan sosyal bilgiler dersi başarı testinden elde edilen bulgulara yer verilmiştir. Sosyal Bilgiler Dersi Başarı Testi öğrencilere DİSOBDEP sonrasında deney ve kontrol grubu öğrencilerine uygulanmıştır.

Tablo 8

Sosyal Bilgiler Dersi Başarı Testi Son Test Puanları Bakımından Gruplar Arasındaki Farklılığa İlişkin Mann Whitney U Testi Sonucu

		Grup						Mann-Whitney U testi		
		n	$\bar{X}$	Median	Min	Max	ss	Sıra ort.	u	p
Son Test Puanı	Deney	15	62,40	64,00	42,00	82,00	14,45	21,23	56,5	0,007
	Kontrol	17	46,94	48,00	24,00	72,00	12,96	12,32		

Tablo 8 incelendiğinde deney grubu ve kontrol grubu öğrencileri arasında sosyal bilgiler dersi başarı testi son test puanları açısından anlamlı farklılık görülmektedir. ($p < 0,05$) Deney grubunda başarı puanları daha yüksek görülmektedir. Farklılık DİSOBİDEP'in akademik olarak deney grubu öğrencilerine katkı sağladığı ve uygulanan drama yöntem ve tekniklerinin sosyal bilgiler dersinin kazanımları açısından etkili olduğunu göstermektedir. Akkaya (2012), 7. sınıfta bulunan “Ülkemizde Nüfus” ünitesi içerisinde yer alan göç konusunun drama yöntemiyle öğretiminin öğrencilerin akademik başarısı üzerindeki etkisini incelediği çalışmasında benzer sonuçlar elde etmiş, deney grubu ile kontrol grubu öğrencileri arasında anlamlı farklılık saptamıştır.

Tablo 9

Deney Grubu Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersi Başarı Testi Puanı Değerleri Arasındaki Farklılığa İlişkin Wilcoxon İşaret Testi Sonucu

		Grup					Wilcoxon işaret testi		
		n	$\bar{X}$	Median	Min	Max	ss	z	p
Son Test		15	62,40	64,00	42,00	82,00	14,45		
Kalıcılık		15	62,80	66,00	32,00	88,00	17,71	-0,189	0,851

Tablo 9 incelendiğinde deney grubu öğrencilerinin son test başarı puanları ile kalıcılık puanları arasında anlamlı bir farklılık görülmemektedir.($p>0,05$) Sontest ile kalıcılık testi arasında anlamlı bir farklılık bulunmaması derse kendi istekleri ile katılan ve öğrenirken etkinlikler yapan ayrıca dramanın değerlendirme aşamasında öğrendiklerini pekiştirip analiz etmesine imkan tanınan deney grubu öğrencilerinin öğrendiklerini hatırladıklarını ifade etmektedir. Esen (2008) 9.Sınıf Fiziki Coğrafya Konularından; Dünyanın günlük hareketi, İklim Bilgisi, Topraklar ve Jeolojik zamanlardan oluşan ünitelerini drama ile işlediği deney grubuna 1 ay sonra uyguladığı kalıcılık testinin sontest ile arasında anlamlı farklılık olmadığını saptamıştır.

4.3.Deney Grubu Öğrencilerinin Drama ile Sosyal Bilgiler Dersi Eğitim Programı Görüşlerine İlişkin Nitel Bulgular

Bu bölümde öğrencilerin Drama ile Sosyal Bilgiler Dersi Eğitim Programı hakkındaki görüşlerinin incelenmesi amacıyla hazırlanan Öğrenci Görüşme Formu’ndan elde edilen bulgulara yer verilmiştir. Öğrenci Görüşme Formu, Drama ile Sosyal Bilgiler Dersi Eğitim Programı sonrasında deney grubu öğrencilerine uygulanmıştır.Öğrenci Görüşme Formu, açık uçlu sorulardan oluşmaktadır. Bu yüzden öğrencilerin her soruya verdiği yanıtlar öğrenci sayısı ile tam olarak uyuşmayabilmektedir.Öğrencilerin görüşleri, italik yazıyla yazılmış ve alıntının yapıldığı veri numarası parantez içinde verilmiştir. Buna göre öğrenciler “Ö” olarak kodlanmış ve her öğrenciye kodunun yanına “Ö1-Ö15” arasında olacak şekilde numara verilmiştir. Numaraların yanında erkek öğrenciler için ‘E’ kız öğrenciler için ‘K’ ifadesi ile belirtilmiştir.

Tablo 10

Drama ile Sosyal Bilgiler Dersi Eğitim Programı Sonrasında Öğrencilerin Akıllarında En Çok Hangi Konu Kaldığına İlişkin Öğrenci Görüşleri

Görüşler	f
İklimler	10
Bitki Örtüsü	3
Mevsimler	3

Tablo 10 incelendiğinde Drama ile Sosyal Bilgiler Dersi Eğitim Programı sonrasında öğrencilerin akıllarında en çok hangi konu kaldığına yönelik görüşleri incelendiğinde, 10 öğrencinin iklimler, 3 öğrencinin bitki örtüsü, 3 öğrencinin mevsimler olarak yanıtladıkları görülmektedir.

Bu soruya ilişkin öğrencilerin bazı cevapları şu şekildedir:

Aklımda en çok iklimler konusu kaldı çünkü diğer konulardan daha eğlenceli geçtiğini düşünüyorum. (Ö4, E)

Öğrencilerin DİSOBİDEP ile verilmek istenen kazanımların zihinlerinde kalıcılığı sağlanmış ve öğrenciler işlenen konular ve bazı etkinlikler hakkında yorum yapabilme yeteneği kazanmıştır. Bunun sebebi olarak öğrencilerin drama ile eğlenerek öğrenmesi ve sürecin doğrudan içinde olmaları ve DİSOBİDEP içinde öğrencilerin derse aktif katılımını sağlamak amacıyla rol oynama, canlandırma, pantomim gibi öğrencilerin sürece doğrudan dahil olabildikleri ve sonrasında sürecin kalıcı ve anlaşılabilir olması amacı taşıyan değerlendirme bölümünün olması gösterilebilir.

Tablo 11

Sosyal Bilgiler Dersinin Tüm Konularının Drama ile İşlenmesini İsteme ve Nedenlerine Yönelik Öğrenci Görüşleri

İsteme durumu	f	Görüşler	f
Evet	15	Dersler eğlenceli hale geldi	8
Hayır	-	Öğrendiklerim kalıcı hale geldi	5
		Drama güzel hissettiriyor	2
		Ders zevkli geçiyor	2
		Kolay öğrendiğimi düşünüyorum	1
		Derse katılma isteğim arttı	1

Tablo 11 incelendiğinde Sosyal Bilgiler Drama Eğitim Programı sonrasında deney grubu öğrencilerinin tümü tüm konuların drama ile işlenmesini istediklerini belirtmişler ve buna sebep olarak 8 derslerin eğlenceli hale gelmesini, 5 öğrenci öğrendiklerinin kalıcı hale gelmesini, 2 öğrenci dramanın güzel hissettirmesini, 2 öğrenci dersin zevkli geçmesini, 1 öğrenci kolay öğrendiğini düşünmesini, 1 öğrenci derse katılma isteğinin artmasını göstermiştir.

Bu soruya ilişkin öğrencilerin bazı cevapları şu şekildedir:

Tüm konuların drama ile işlenmesini isterim çünkü ders işlemek daha eğlenceli oluyor ve konular aklımda daha çok kalıyor. (Ö2, K)

İsterim. Artık daha fazla derse katılmak istiyorum. (Ö4, E).

Öğrencilerin cevapları DİSOBİDEP sonrasında Sosyal Bilgiler dersinin diğer konularının da drama ile işlenmesi halinde dersten daha çok zevk alacakları ve daha eğlenerek ders işleyecekleri olarak yorumlanabilir. Bunun sebebi olarak drama etkinlikleri esnasında farklı ve ilgi çekici materyal, etkinlik ve ortamların oluşturulması, öğrencilerin sürece dahil edilmesi ve süreç içerisinde daima aktif halde bulunmaları gösterilebilir.

Tablo 12

Drama ile Sosyal Bilgiler Dersi Eğitim Programının Sosyal Bilgiler Dersine Karşı Tutumlarında Değişiklik Meydana Getirip Getirmediğine Yönelik Öğrenci Görüşleri

Değişiklik durumu	f	Görüşler	f
Evet	13	Dersi sevmeye başladım	3
		Dersi artık eğlenceli buluyorum	2
		Derslere daha fazla katılmaya başladım	2
		Derslerim daha iyi hale geldi	2
		Yeni şeyler öğrendim	1
		Pratik düşünmeye başladım	1
Hayır	2	Dersi zaten seviyordum	2

Tablo 12 incelendiğinde SOBİDEP'in sosyal bilgiler dersine karşı tutumlarında değişiklik meydana getirip getirmediğine yönelik soruya 13 öğrenci evet, 2 öğrenci hayır yanıtı vermişlerdir. Evet yanıtı veren öğrencilerden 3'ü dersi sevmeye başladığını, 2'si dersi artık eğlenceli bulduğunu, 2'si derslere daha fazla katılmaya başladığını, 2'si derslerinin daha iyi hale geldiğini, 1'i yeni şeyler öğrendiğini, 1'i pratik düşünmeye başladığını belirtmiştir. Hayır yanıtı veren 2 öğrenci ise dersi zaten seviyordum yanıtı vermişlerdir.

Bu soruya ilişkin öğrencilerin bazı cevapları şu şekildedir:

Evet, mesela dersi daha çok sevmeye başladım. (Ö5, K).

Getirdi, dersi artık daha eğlenceli buluyorum. (Ö8,E).

Öğrencilerin verdiği yanıtlar doğrultusunda dramanın Sosyal Bilgiler dersi için olumlu tutum geliştirmede katkısı olmasının sebebi olarak öğrencilerin drama ile eğlenerek ve öğrenci merkezli öğretimle ders işlenmesi olduğu söylenebilir. Bu bulguya paralel bir çalışma Kars(2018) tarafından yapılmıştır. 11.sınıf felsefe dersi siyaset felsefesi ünitesi kazanımları çerçevesinde geliştirilen yaratıcı drama atölyesinin öğrencilerin felsefe dersine yönelik tutumlarına, akademik başarılarına etkisinin incelenmesi ve öğrencilerin başarılarının altında yatan nedenlerin ayrıntılı bir şekilde belirlenmesinin amaçlandığı çalışmada deney grubu öğrencilerinin dramadan önce felsefeye karşı olan olumsuz ve ön yargılı düşünceleri olduğu fakat drama ile beraber yalnızca derse karşı olumlu duygu oranında bir artış olmamış aynı zamanda felsefeye karşı ilgi ve felsefe ders saatinin de artmasına yönelik düşüncelerde de değişimler olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 13

Drama ile Sosyal Bilgiler Dersi Eğitim Programı Kendinizi İfade Etmenize Katkı Sağladı mı Sorusuna İlişkin Öğrenci Görüşleri

Katkı sağlama	f	Görüşler	f
Evet	13	Kendimi daha iyi ifade edebiliyorum	3
		Arkadaşlarımla iletişimim güçlendi	3
		Utangaçlığımı yendim	2
		Rol yeteneğim gelişti	1
		Özgür hissediyorum	1
Hayır	2	Hala utanıyorum	1
		Zaten derslere katılıyordum	1

Tablo 13 incelendiğinde drama ile işlenen sosyal bilgiler dersi kendinizi ifade etmenize katkı sağladı mı sorusuna 13 öğrenci evet, 2 öğrenci hayır yanıtını vermiştir. Evet yanıtını veren öğrencilerden 3'ü kendimi daha iyi ifade edebiliyorum, 2'si utangaçlığımı yendim, 1'i rol

yeteneğim gelişti, 1'i özgür hissediyorum diyerek nedenlerini belirtmişlerdir. Hayır yanıtını veren öğrencilerden 1'i bu durumu hala utanıyorum, 1'i zaten derslere katılıyordum olarak sebebini açıklamışlardır.

Bu soruya ilişkin bazı öğrencilerin cevapları şu şekildedir:

Evet sağladı. Normalde utangaçtım ama etkinliklerde ben de konuştum. (Ö5, K)

Evet sağladı, kendimi özgürce ifade edebiliyorum. (Ö12, K)

Buradan hareketle DİSOBİDEP'in öğrenci katılımıyla gerçekleşen drama etkinlikleri ve etkinlikler esnasında öğrencilerin arkadaşlarıyla bolca vakit geçirmeleri öğrencilerin iletişim ve kendini ifade etme yeteneklerinin ve bu konudaki özgüvenlerinin artışına katkı sağladığı söylenebilir. Paylan'ın (2013) 22 öğrenciden oluşan deney grubuna drama öncesi ve sonrası yaptığı gözlem sonucu öğrencilerin başarılarını etkileyen en önemli etkenlerden biri çocuğun sahip olduğu veya olamadığı özgüven duygusu olduğunu belirtmiştir. Çocuğun kendisine olan güveni öğretmen ve arkadaşları tarafından biraz olsun desteklenip cesaretlendirildiği durumlarda çocuk "deneyeyim öğretmenim" demekte ve denemesi sonucu ben yapamam başaramam dediği birçok şeyi yapabileceğini keşfetmektedir. Dramada çocuk yapamam kaygısı taşımadığı için gerçek hayatta denemek bile istemediği birçok şeyi yapmak için can atan davranışlar göstermektedir. Bu alışmalar esnasında kendilerini daha bulunduğu artama ait, daha dahil hisseden çocuklar rahatlamakta ve daha mutlu hale gelmektedirler olarak belirttiği çalışmanın bulguları ile ortak özellik göstermektedir.

Tablo 14

Drama ile Sosyal Bilgiler Dersi Eğitim Programı Yaratıcılığınıza Katkı Sağladı mı Sorusuna İlişkin Öğrenci Görüşleri

Katkı sağlama	f	Görüşler	f
Evet	13	Yeni fikirler üretiyorum	3
Hayır	1	Hayal gücüm genişledi	3
Bilmiyorum	1	Etkinliklerde yaratıcı hissediyorum	2
		Fotoğrafları canlandırabiliyorum	2
		Farklı rollere girebiliyorum	1
		Okul dışında burada yapılan etkinliklere eklemeler yapabiliyorum	1
		Farklı bakış açısı kazandım	1
		Aklımdan geçeni ifade edebiliyorum	1

Tablo 14 incelendiğinde drama ile işlenen sosyal bilgiler dersinin yaratıcılığınıza katkısı sağladı mı sorusuna 13 öğrenci evet, 2 öğrenci hayır ve 1 öğrenci bilmiyorum yanıtını vermişlerdir. Katkı sağladığını belirten öğrencilerden 3'ü yeni fikirler üretiyorum, 3'ü hayal gücüm genişledi, 2'si etkinliklerde yaratıcı hissediyorum, 2'si fotoğrafları canlandırabiliyorum, 1'i farklı rollere girebiliyorum, 1'i okul dışında burada yapılan etkinliklere eklemeler yapabiliyorum, 1'i farklı bakış açısı kazandım, 1'i aklımdan geçeni ifade edebiliyorum diyerek dramanın kendilerine sağladığı katkıları belirtmişlerdir.

Bu soruya ilişkin bazı öğrenci cevapları şu şekildedir:

Evet sağladı. Eve gidince burada yaptıklarımızı düşünüp onların içine birşeyler katıyorum. (Ö8, E).

Bu sonuçlardan hareketle öğrencilerin DİSOBİDEP sonrasında yaratıcılıklarına katkı sağladığını belirtmesinin sebebi olarak drama etkinlikleri esnasında öğrencinin düşünmeye sevk edilmesi, yapılan etkinlik ile ilgili yaratıcı ve farklı jest, mimik ve sözler kullanılması beklentisini öğrenciye farklı bakış açıları kazandırdığı ve hayal gücünün gelişmesine ayrıca yeni fikirler üreterek bunları ifade edebilmesine katkı sağladığı düşünülebilir. Dramanın yaratıcılık üzerine etkisini inceleyen Kılıç (2018) 9. sınıf öğrencilerine uygulanan drama yöntemine dayalı yaratıcı yazma çalışmalarının öğrencilerin yazma tutumlarına etkisini incelemeyi amaçladığı çalışmada öğrencilerin uygulama sonrası yapılan görüşmelerde

tamamına yakınının drama yöntemine dayalı yaratıcı yazma çalışmaları hakkında olumlu görüş bildirdiğini saptamıştır.

Tablo 15

Drama ile Sosyal Bilgiler Dersi Eğitim Programının Duygularını İfade Etmelerine Yönelik Öğrenci Görüşleri

Katkı sağlama	f	Görüşler	f
Sağladı	13	Mutlu olduğumu belirtebiliyorum	4
Sağlamadı	2	Girişken olmaya başladım	4
		Kendini daha rahat ifade edebiliyorum	3
		Duygularını açıklayabiliyorum	2
		Sorulara net cevaplar verebilmeye başladım	1

Tablo 15 incelendiğinde duygularını ifade etmelerine 13 öğrenci programın katkı sağladığını 2 öğrenci katkı sağlamadığını belirtmektedir.

Katkı sağladığını belirten öğrencilerden 4 öğrenci mutlu olduğunu belirtebildiğini, 4 öğrenci girişken olmay başladığını, 3 öğrenci kendini daha iyi ifade edebildiğini, 2 öğrenci duygularını açıklayabildiğini, 1 öğrenci ise sorulara net cevaplar verebildiğini belirtmiştir.

Bu soruya ilişkin bazı öğrencilerin cevapları şu şekildedir:

Evet. Mutlu olduğumu etkinliklerde kolayca belirtebildim. (Ö12, K)

Mesela artık söylenen birşeye açık ve net cevap verebiliyorum. (Ö7,K)

DİSOBİDEP'in öğrencilerin duygularını ifade etmesine katkı sağladığı gözlemlenmiştir. Bunun sebebi öğrencilerin drama etkinlikleri esnasında söz sahibi olması ve kendini ifade etmelerine fırsat bulmaları olabilir. Benzer özellik gösteren çalışmasıyla Çelik (2016) öğrencilerin uygulama öncesinde duygularını rahat ifade etmede sıkıntı yaşadıkları ancak uygulama sonrasında hissettiklerini konuşarak rahatlıkla ifade edebileceklerine yönelik görüş bildirdiklerini tespit etmiş, uygulama sürecinde gerçekleştirilen etkinliklerin öğrencilerin kendi duygularını rahatlıkla ifade etmelerine katkı sağladığını saptamıştır.

Tablo 16

Drama ile Sosyal Bilgiler Dersi Eğitim Programının Sınıf Arkadaşları ile Olan İletişimlerine İlişkin Öğrenci Görüşleri

Katkı sağlama	f	Görüşler	f
Sağladı	14	Konuşma ortamı arttı	5
Sağlamadı	1	İletişim güçlendi	4
		Erkek ve kız iletişimi arttı	3
		Samimiyet gelişti	2
		Oyun oynamaya başlandı	2
		Arkadaşlık bağları güçlendi	1

Tablo 16 incelendiğinde 14 öğrencinin sosyal bilgiler drama eğitim programının sınıf arkadaşları ile iletişimine katkı sağladığı 1 öğrencinin ise katkı sağlamadığını belirttiği görülmektedir. Katkı sağladığını belirten 14 öğrenciden 5 öğrenci arkadaşları ile konuşma ortamının arttığını, 4 öğrenci iletişimin güçlendiğini, 3 öğrenci erkek ve kız öğrenciler arasında iletişimin arttığını, 2 öğrenci arkadaşlar arasında samimiyet geliştiğini, 2 öğrenci birlikte oyun oynamaya başladığını, 1 öğrenci ise arkadaşlık bağlarının güçlendiğini belirtmiştir.

Bu soruya ilişkin bazı öğrencilerin cevapları şu şekildedir:

Evet.Samimiyet arttı. C. ve O. ile samimi olduk.(Ö1, E)

Sağladı. Dikkat dağınıklı ilacı içtiğim kullandığımda dışarı çıkmak istemiyordum ama artık arkadaşlarımla konuşuyorum. (Ö8, E)

DİSOBİDEP'in öğrencilerin sınıf arkadaşlarıyla iletişimine katkı sağladığı görülmektedir. Bu durum öğrencilerin etkinlikler esnasında bireysellikten çok grup etkinlikleri ve işbirliği yapmaları, dayanışma içerisinde olmaları ve empati becerilerinin desteklenmesi sonucu gerçekleştiği düşünülebilir. Ölmez'in (2016) Aile İçi Etkili İletişimde Drama Teknikleri ve NLP Uygulamaları adlı çalışmasında benzer sonuçlar göstererek bu durumu drama sayesinde çocuklar, iyi, kötü, çirkin, güzel gibi kavramları daha kolay algılar ve çocukların estetik düşünme yetenekleri gelişir. Olaylar, durumlar ve kişiler arasındaki bağlantılar oynanan oyunlar sayesinde netleşmiştir. Problem çözme yetenekleri, işbirliği yapma ve soyal ilişkiler kurmayı drama ile öğrenmeyle açıklamıştır.

Tablo 17

Drama ile Sosyal Bilgiler Dersi Eğitim Programının Sosyal Hayatına Etkisine İlişkin Öğrenci Görüşleri

Sosyal hayata etkisi	f	Görüşler	f
Olumlu etkiledi	10	Kendimi daha iyi ifade edebiliyorum	5
Etkisi olmadı	5	Öğrendiklerimi aileme aktardım	3
		Çevremdeki kişilerle iletişimim arttı	2
		Çevreme karşı saygılı davranıyorum	1
		Çevreye karşı merakım arttı	1

Tablo 17 incelendiğinde 10 öğrenci drama ile işlenen sosyal bilgiler dersinin sosyal hayatlarına olumlu etkisi olduğunu, 5 öğrenci ise herhangi bir etkisi olmadığını belirtmiştir. Olumlu etkilediğini belirten öğrencilerden 5'i bunun kendini daha iyi ifade edebilmesi, 3'ü öğrendiklerini ailesine aktarması, 2'si çevresindeki kişilerle iletişimi artması, 1'i çevresine karşı saygılı davranması, 1'i çevresine karşı merakının artması olarak değerlendirmiştir.

Bu soruya ilişkin bazı öğrencilerin cevapları şu şekildedir:

Aslında etkiledi. Anneme ve babama bir şey anlatırken daha iyi anlatabiliyorum. (Ö13, E).

DİSOBİDEP öğrencilerin birbirleriyle olan iletişimlerinin gelişmesi sonucu kendini daha rahat ifade etmelerini ve çevresindeki kişilerle daha rahat iletişim kurmalarını sağlamıştır. Bu durum ise sınıfta kendini ifade etmeye başlayan çocuğun bunu dramanın gerçek yaşam ile bağlantı kurması ve yaparak- yaşayarak öğrenmeye olanak sunması sayesinde sosyal hayatına aktarabilmesini sağlamıştır.

Tablo 18

Drama ile Sosyal Bilgiler Dersi Eğitim Programına İlişkin Öğrenci Görüşleri

Programa ilişkin görüşler	f
Etkinlik yapmak	5
Canlandırma yapmak	4
Konuları farklı tekniklerle işlemek	3
Herşey hoşuma gitti	3
Yaparak yaşayarak öğrenmemi sağladı	2
Daha çabuk anlamamı sağladı	2
Eğlenceli bir program	2
Rol oynamak	1
Kostüm kullanmak	1

Tablo 18 incelendiğinde öğrencilerden 5’i etkinlik yapmaktan, 4’ü canlandırma yapmaktan, 3’ü herşeyden, 2’si eğlenceli olmasından, 1’i kostüm kullanmaktan, 1’i ışın makinesi etkinliğinden, 1’i iklimler konusundan, 1’i matematik konum konusunu işlemekten, 1’i dramanın pratik düşünmesini sağlamaktan hoşlandığını, 1’i anlatım yapmaktan, 1’i enlem ve boylam konusunu işlemekten hoşlanmadığını belirtmişlerdir.

Bu soruya ilişkin bazı öğrencilerin cevapları şu şekildedir:

Işın makinesi çok hoşuma gitmişti ama enlem ve boylam konusunu işlemek hoşuma gitmedi. (Ö2, E).

Etkinlik yapmak hoşuma gitti. Hoşnut olmadığım bir durum yok. (Ö10,E)

Öğrenci görüşlerinden hareketle öğrencilerin drama ile Sosyal Bilgiler dersi işlemlerinden hoşnut oldukları görülmektedir. Bunun sebebi öğrencilerin drama esnasında yapılan canlandırma, kukla gibi etkinliklerde kendilerini rahatça ve istedikleri gibi ifade edebilmeleri olabilir. Pektaş’ın (2016) çalışması da bulgular ile benzerlik göstermektedir. 10. Sınıf Türk Edebiyatı Dersinde yer alan Türk halk hikâyesi metinlerinin öğretilmesinde, Yaratıcı Drama yönteminin öğrencilerin akademik ders başarıları ve hatırd tutma düzeyleri üzerindeki etkisinin incelenmesini amaçladığı çalışmasının bulgularında öğrencilerin hemen hemen hepsinin uygulamadan memnun olduğunu, devam etmesi gerektiğini ve faydasını gördüğünü ifade ettiklerini belirtmiştir.

Tablo 19

Drama yönteminin Diğer Derslerinizde de Kullanılmasını İster Misiniz, Hangi Derslerinizde Kullanılmasını İstersiniz Sorusuna İlişkin Öğrenci Görüşleri

Drama kullanımı	f	Görüşler	f	Ders seçimi	f
İsterim	13	Dersler eğlenceli hale gelir	3	Fen bilgisi	8
		Diğer dersler kolaylaşır	3	Türkçe	5
		Dersler canlandırma yapmak için uygun	1	Matematik	3
İstemem	2	Aklımız karışabilir	1	Okuma becerileri	1
		Diğer dersler için uygun değil	1		

Tablo 19 incelendiğinde drama yönteminin diğer derslerinizde de kullanılmasını ister misiniz sorusuna evet yanıtını veren 13 öğrenciden 3'ü dersler eğlenceli hale gelir, 3'ü diğer dersler kolaylaşır, 1'i dersler canlandırma yapmak için uygun olmasını buna sebep olarak istemem yanıtını veren 2 öğrenciden 1'i aklımız karışabilir, 1'i diğer dersler için uygun olmamasını buna sebep olarak belirtmiştir. Diğer derslerde de kullanılmasını isteyen öğrencilerden 8'i fen bilgisi dersinde, 5'i Türkçe dersinde, 3'ü matematik dersinde, 1'i okuma becerileri dersinde kullanılmasını istediğini ifade etmiştir.

Bu soruya ilişkin bazı öğrencilerin cevapları şu şekildedir:

Evet çünkü dersler daha eğlenceli geçiyor. Mesela fen bilimleri dersinde kullanılabilir. (Ö9, K).

Evet, mesela müzik ve Türkçe dersi sıkıcı olduğu için bu derslerde yapılmasını isterim. (Ö1, E)

Öğrencilerin verdiği cevaplar çoğunlukla dramanın diğer derslerde de kullanılması yönünde olmasının sebebi olarak öğrencilerin drama etkinlikleri esnasında eğlenerek öğrenmesi ve dramanın yaparak yaşayarak öğrenmeye fırsat sağlaması sayesinde etkinlikler esnasında öğrenmelerini kolaylaştırması olabilir. Öğrenciler dramanın öğrenciyi merkeze alan ve kendini ifade ederek empati yeteneği oluşturmaya ve arkadaşları ile iletişim kurmasına olanak sağlayan yapısı sayesinde öğrenciler dramanın özellikle zorlandıklarını ifade ettikleri diğer derslerde kullanılmasının kendilerine fayda sağlayacağını ve bu durumlarda o derslerin de daha eğlenceli geçerek kazanımlarının kalıcı hale geleceğini düşünebilirler.

BÖLÜM IV

SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1.Sonuçlar

Drama ile Sosyal Bilgiler Dersi Eğitim Programı'nın öğrenciler üzerindeki etkisini incelemek amacıyla yapılan araştırmanın sonuçları şu şekildedir:

Sosyal Bilgiler Dersinde Drama Yönteminin Kullanımı Tutum Ölçeği puanlarına ilişkin sonuçlar:

- Deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin Sosyal Bilgiler Dersinde Drama Yönteminin Kullanımı Tutum Ölçeği ön test puanları arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır($p>0,05$).
- Deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin Sosyal Bilgiler Dersinde Drama Yönteminin Kullanımı Tutum Ölçeği son test puanları arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır($p>0,05$). Ancak deney grubu öğrencilerinin puanları daha yüksektir.
- Deney grubundaki öğrencilerin Sosyal Bilgiler Dersinde Drama Yönteminin Kullanımı Tutum Ölçeği ile elde edilen ön test - son test ve ön test- kalıcılık testi puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu belirlenmiştir($p<0,05$). Deney grubu öğrencilerinin ön test puanının, son test puanına ve kalıcılık testi puanına göre anlamlı derecede düşük olduğu görülmektedir. Deney grubu öğrencilerinin son test puanları ile kalıcılık testi puanları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($p>0,05$).
- Kontrol grubundaki öğrencilerin Sosyal Bilgiler Dersinde Drama Yönteminin Kullanımı Tutum Ölçeği ön test, son test ve kalıcılık testi puanları arasında anlamlı bir farklılık olduğu belirlenmiştir ($p>0,05$). Kontrol grubu öğrencilerinin ön test puanının,

son test puanına ve kalıcılık testi puanına göre anlamlı derecede düşük olduğu görülmektedir. ($p>0,05$).

- Gruplar arasında, Sosyal Bilgiler Dersinde Drama Yönteminin Kullanımı Tutum Ölçeği fark puanları açısından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır($p>0,05$). Ancak deney grubunun puanları daha yüksektir. Diğer bir deyişle deney grubunda puan yükselişi daha yüksek görülmektedir.

Drama ile Sosyal Bilgiler Dersi Eğitim Programı'nın Sosyal Bilgiler Başarı Testine etkisine ilişkin sonuçlar:

- Deney grubu ve kontrol grubu öğrencileri arasında sosyal bilgiler dersi başarı testi son test puanları açısından anlamlı farklılık görülmektedir. ($p<0,05$)
- Deney grubu öğrencilerinin son test başarı puanları ile kalıcılık puanları arasında anlamlı bir farklılık görülmemektedir. ($p>0,05$)

Drama ile Sosyal Bilgiler Dersi Eğitim Programı öğrenci görüşlerine ilişkin nitel bulgular:

- Drama ile Sosyal Bilgiler Dersi Eğitim Programı sonrasında öğrenciler akıllarında en çok kalan konuların iklimler, olduğunu belirtmişlerdir.
- Sosyal Bilgiler dersinin tüm konularının drama ile işlenmesini isteme nedenlerine yönelik olarak öğrenciler görüşlerini çoğunlukla derslerin eğlenceli hale gelmesi ve öğrendiklerinin kalıcı hale gelmesi olarak belirtmişlerdir.
- Drama ile Sosyal Bilgiler Dersi Eğitim Programı Sosyal Bilgiler Dersine karşı tutumlarında değişiklik meydana getirip getirmediğine yönelik olarak öğrencilerin çoğu değişiklik meydana getirdiğini bu yöndeki görüşlerinin ise dersi sevmeye başlamak olduğunu belirtmişlerdir.
- Öğrencilerin çoğu Drama ile Sosyal Bilgiler Dersi Eğitim Programı kendini ifade etmesine katkı sağladığını bunun kendimi daha iyi ifade edebilmek ve arkadaşlarıyla iletişiminin güçlenmek olarak ortaya çıktığını belirtmişlerdir.
- Drama ile Sosyal Bilgiler Dersi Eğitim Programı yaratıcılığınıza katkı sağladı mı sorusuna öğrencilerin çoğunluğu evet yanıtını vermiştir. Evet yanıtını veren öğrencilerin çoğunluğu ise bunu yeni fikirler üretmesi ve hayal gücünün genişlemesiyle açıklamıştır.
- Öğrencilerin çoğunluğu Drama ile Sosyal Bilgiler Dersi Eğitim Programının mutlu olduğunu belirtebilmelerine ve girişken olmaya başlamalarına katkı sağladığını ifade etmişlerdir.

- Drama ile Sosyal Bilgiler Dersi Eğitim Programının sınıf arkadaşları ile iletişimlerine olan katkısını öğrencilerin çoğu konuşma ortamı arttı ve iletişim güçlendi olarak belirtmişlerdir.
- Drama ile Sosyal Bilgiler Dersi Eğitim Programının sosyal hayatına öğrencilerin çoğu olumlu etkisinin olduğunu belirtmişlerdir. Olumlu etkisi olduğunu belirten öğrencilerin yarısı ise bunun kendimi daha iyi ifade edebilmek olduğunu belirtmişlerdir.
- Drama ile Sosyal Bilgiler Dersi Eğitim Programına ilişkin görüşlerini belirten öğrencilerin çoğu etkinlik yapmak ve canlandırma yapmaktan hoşnut olduklarını ifade etmişlerdir.
- Drama yönteminin diğer derslerinizde de kullanılmasını ister misiniz sorusuna ilişkin olarak öğrencilerin çoğu isterim yanıtını vererek bunun sebebini çoğunlukla dersler eğlenceli hale gelir ve diğer dersler kolaylaşır olarak açıklamışlardır.
- Öğrencilerin çoğu drama yönteminin Fen Bilgisi dersinde kullanılmasını istemişlerdir.

Araştırmanın sonuçları genel olarak değerlendirildiğinde Drama ile Sosyal Bilgiler Dersi Eğitim Programının öğrencilerin akademik başarısına, derse karşı olumlu tutum geliştirmelerine, kendilerini ifade etmelerine, empati becerilerini kazanmalarına, arkadaşlık ve sosyal hayattaki ilişkilerinin gelişmesine ve yaratıcılıklarına katkı sağlamıştır. Öğrenciler drama ile eğlenerek öğrendiklerini, Sosyal Bilgiler Dersinin diğer konularını ve diğer bazı dersleri Drama ile işlemek istediklerini ifade etmişlerdir.

5.2.Öneriler

Bu bölümde 6. Sınıf sosyal Bilgiler dersinde drama yöntemi kullanımının öğrenciler üzerindeki etkisini inceleme amacıyla yapılan bu çalışmada şu öneriler verilebilir:

- Öğrencilerin akademik başarılarına katkı sağlamaya ve derse karşı tutumlarının iyileştirilmesine ve öğrenilenlerin kalıcılığına yönelik farklı derslerde yaparak ve yaşayarak öğrenme sağlayan drama çalışmalarına yer verilebilir.
- Müfredat konularına uyum olarak drama etkinlikleri yapılabilmesi için gerekli ortam ve materyaller sağlanabilir.
- Araştırma 2017-2018 müfredat yılı içerisinde MEB'e bağlı bir ortaokulda gerçekleştirilmiştir. Sonraki araştırmalarda drama yönteminin kullanımı öğrenciler üzerindeki etkisini incelemek amacıyla farklı kademelerde çalışmalar yapıp karşılaştırılması yapılabilir.

- Drama ile Sosyal Bilgiler Eğitim Programı farklı ünite, konu ve kazanımlar için hazırlanarak kullanılabilir.
- Drama temelli farklı derslere yönelik eğitim programları hazırlanarak etkisine bakılabilir.

KAYNAKLAR

- Adıgüzel, Ö. (2015). *Eğitimde yaratıcı drama*. Ankara:Pegem.
- Adıgüzel, H, Ö. (2006). Yaratıcı drama kavramı, bileşenleri ve aşamaları. *Yaratıcı drama dergisi*, 1(1), 17-30.
- Akkaya, M. (2012). *Sosyal bilgilerde göç konusunun drama yöntemiyle öğretiminin akademik başarıya etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Arıkan, Y.(2007). *İlköğretimler içim uygulamalı tiyatro ve drama eğitimi*. İstanbul:Pozitif
- Aykaç, M. & Adıgüzel, Ö. (2011). Sosyal bilgiler dersinde yaratıcı dramanın yöntem olarak kullanılmasının öğrenci başarısına etkisi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 19(1). 297-314.
- Aytaş, G. (2008). *Türkçe öğretiminde yaratıcı drama etkinlik ve uygulamaları*. Ankara: Akçağ.
- Aral, N., Baran, G., Bulut, Ş. & Çimen, S. (2000). *Eğitimde drama*. İstanbul: Ya-Pa.
- Büyüköztürk, Ş. (2007). *Deneyisel desenler, öntest-sontest kontrol grubu desen ve veri analizi*. Ankara: Pegem.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak Kılıç, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., Demirel, F. (2011). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem.
- Cyr, E, M. (Ed). (1912). *The dramatic method of teaching*. Boston: Ginn.
- Çalışkan, N. & Karadağ, E. (2014). *Eğitimde drama teorik temelleri ve uygulama örnekleri*. Ankara:Anı
- Çelik, Ö. (2016). *Disiplinler arası yaklaşımla değer öğretiminde yaratıcı drama yönteminin kullanılması*. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- Çevik, K. (2008). Tiyatroda yeni eğilimler: doğaçlama. *Tiyatro Araştırmaları Dergisi*, 25,37-62.
- Erden, M. (2000). *Sosyal bilgiler öğretimi*. Ankara: Alkım.
- Göncüoğlu, Ö. G. (2010). *6. sınıf Sosyal Bilgiler dersi Demokrasinin Serüveni ünitesinin öğretiminde drama ve işbirlikli öğretim yöntemlerinin öğrenci tutum ve başarısına etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde.
- Gönen, M. & Uyar Dalkılıç, N. (2009). *Çocuk eğitiminde yaratıcı drama*. İstanbul: Epsilon
- Gönen, M. & Uyar Dalkılıç, N. (2000). *Çocuk eğitiminde drama yöntem ve uygulamalar*. İstanbul: Epsilon.
- Günaydın, G. (2008). *İlköğretim 6. sınıf sosyal bilgiler öğretiminde drama yönteminin erişimi ve tutum üzerindeki etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Güney, S. (2009). *Drama tekniklerinin ilköğretim 4. Ve 5. Sınıflarda kullanımı (Dede korkut hikayeleri örneği)*. Yüksek lisans tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Güven, A. (2015). İlköğretim okulları Sosyal Bilgiler dersindeki tarih konularında yaratıcı drama kullanımı. *Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, (11) , 454-461
- İnan, S. (ED.). 2014. Sosyal bilgiler eğitimine giriş. Ankara: Anı
- Kabapınar, Y. (2009). İlköğretimde hayat bilgisi ve sosyal bilgiler öğretimi. Ankara: Maya akademi.
- Karabağ, Ş. G. (2003). *Öğretilebilir ve bilişsel bir beceri olarak tarihi empati*. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Karadağ, E. & Çalışkan, N. (2005) *Kuramdan Uygulamaya İlköğretimde drama*. Ankara: Anı.
- Kars, F. (2018). *Yaratıcı dramının felsefe öğretiminde kullanımı üzerine bir araştırma*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Kılıç, Ü. (2018). *9. sınıf öğrencilerine uygulanan drama yöntemine dayalı yaratıcı yazma çalışmalarının yazma tutumuna etkisinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Kırkar, A. & Yılmaz, N. (2010). *İlköğretim derslerinde yaratıcı drama uygulamaları*. İstanbul: Çınar.

- Köksal Akyol, A. (2003). Drama ve dramanın önemi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 1 (2), 179-192
- Küçükahmet, L., Borçbakan. H. & Karamanoğlu, S, S. (2001). *İlköğretimde drama*. Ankara: Nobel.
- Milli Eğitim Bakanlığı (1990). *Tebliğler Dergisi*. file:///C:/Users/lenovo/Downloads/2315-haziran-1990.pdf sayfasından erişilmiştir.
- McCaslin, N. (2016). *Sınıf içinde ve dışında yaratıcı drama* (P. Özdemir Şimşek, Çev.). Ankara:Nobel
- Oktaç, A. & Unutkan, P. (2007) *İlköğretimde alan öğretimi*. İstanbul: Morpa.
- Okvuran, A. (1995). Çağdaş insanı yaratmada yaratıcı drama eğitiminin önemi ve empatik beceri ve empatik eğilim düzeylerine etkisi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 27(1), 185-194.
- Öcal, A., & Tay, B. (Ed). (2014). *Özel öğretim yöntemleriyle sosyal bilgiler öğretimi*. Ankara:Pegem.
- Ölmez,D. (2016). *Aile içi etkili iletişimde drama teknikleri ve NLP uygulamaları*. İstanbul Kültür Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Ömeroğlu, E. (1990). *Ana okuluna giden beş- altı yaşındaki çocukların sözel yaratıcılıklarının gelişmesine dramanın etkisi*. Doktora tezi, Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Ömeroğlu, E., Ersoy, Ö., Tezel Şahin, F., Kandır, A. & Turla, A. (2003). *Okul öncesi eğitimde drama*. Ankara: Kök.
- Önder, A. (2016). *Yaşayarak öğrenme için eğitici drama*. Ankara:Nobel.
- Özcan, H. (2004). *İlköğretim 5. Sınıf sosyal bilgiler dersi coğrafya konularının öğretiminde drama yönteminin kullanılması (Kazan ilçesi örneği)*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Özevin Tokinan, B. (2008). *Yaratıcı dans etkinliklerinin motivasyon, özgüven, özyeterlilik ve dans performansı üzerindeki etkileri*. Doktora tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Öztürk, C. & Otluoğlu, R. (2002). *Sosyal bilgiler öğretiminde edebi ürünler ve yazılı materyaller*. Ankara:Pegem.

- Öztürk, C. (Ed.). (2006). *Hayat bilgisi ve sosyal bilgiler öğretimi*. Ankara: Pegem.
- Paylan, N. (2013). *İlkokulda yapılan yaratıcı drama etkinliklerinin öğrencilerin özgüven gelişimine etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Pektaş, E. (2016). *Ortaöğretim 10. sınıf Türk edebiyatı dersinde Türk halk hikâyelerinin öğretiminde yaratıcı drama yönteminin öğrencilerin akademik başarısına etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi, Antalya.
- San, İ. (1990). Eğitimde yaratıcı drama. *Ankara üniversitesi Eğitim bilimleri fakültesi dergisi*, 23 (2), 573- 582.
- Saraç, A. (2015). *Sosyal bilgiler dersinde drama yöntemi kullanılmasıın tutum, başarı ve kalıcılığa etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir
- Sönmez, V. (1998). *Sosyal bilgiler öğretimi ve öğretmen kılavuzu*. Ankara: Anı.
- Stradling R. (2003). 20.Yüzyıl Avrupa Tarihi Nasıl Öğretilmeli.(A.Güven,çev.). İstanbul:Tarih Vakfı.
- Şimşek, S. (Ed). (2016). *Sosyal bilgiler öğretimi*. Ankara: Anı.
- Turan, R., Sünbül, A. M. & Akdağ, H., (Ed). (2014). *Sosyal bilgiler öğretiminde yeni yaklaşımlar -I*. Ankara: Pegem.
- Turan, R., & Ulusoy, K. (Ed.). (2010). *Sosyal Bilgilerin Temelleri*. Ankara: Maya Akademi
- Ulubey, Ö. (2015). *Vatandaşlık ve demokrasi eğitimi programının yaratıcı drama ve diğer etkileşimli öğretim yöntemleri ile uygulanmasının akademik başarıya ve demokratik değerlere bağlılığa etkisi*. Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Üstündağ, T. (1988). *Dramatizasyon ağırlıklı yöntemin etkililiği*. Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Vural, B. (Ed.). (2005). *Öğretim faaliyetlerinde yöntem-teknik ve etkinlikler*. İstanbul:Hayat
- Yayla, K. (2017). *Miknatislar ve akımın manyetik etkisi konusunun öğrenilmesinde akran öğretimi yönteminin etkililiğinin incelenmesi*. Doktora Tezi. Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.

- Yıldız, T. (2019). *Programlama öğretiminde ekran öğretimi yönteminin öğrencilerin derse karşı tutum, akademik başarı ve programlama özyeterliliklerine etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Zayimoğlu, F. (2006). *İlköğretim 6. sınıf sosyal bilgiler dersi "coğrafya ve dünyamız" ünitesinde yaratıcı drama yöntemi kullanımının öğrenci başarısı ve tutumlarına etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.